

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy órára ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy órára ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, szeptember 19.

Sikeres harcaink

Hátszeg alatt.

(Győzelmesen visszautasított támadások. — A debreceni ezred diadala olasz gránátosokon.)

Budapest, szeptember 18. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

Keloti harcátér:

Románia elleni harcuvonal:

Hátszegtől délkeletre njabb eredményes harcok. Tegnap hét román ágyut és több gépfegyvert zsákmányoltunk. Fogarastól északkeletre ellenség harc nélkül bevonult Kóhalomba.

Karoly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

A Kárpátokban az ellenség a hármas ország határszöglet (Dornavatrától délnyugatra) és Hryniava közt számos helyen támadott. A szövetséges csapatok mindenütt visszaverték támadásait. Llonic-Doina mindkét oldalán az ott harcoló német csapatok egy ellentámadása az ellenség által tegnapelőtt elfoglalt állásoknak majdnem teljes visszavételeit eredményezte. E most említett helységtől északkeletre otoman ezredek szövetségeseinkkel együtt erős orosz előretöréseket elkészített küzdelem után győzelmesen visszautasítottuk. Bomaner gróf tábornok hadserege tizenhat tisztet, több mint négyezer embert elöngött és tizenhat gépfegyvert zsákmányolt.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A Böhm-Ermolli vezérezredes hadseregénél az ellenség tegnap délután Zborow és Perepelnik között megújította támadását. Az ellenséges tömegek a védők sikeres kitartása előtt mindenütt visszavonulni kényszerültek. Terstyánszky vezérezredes hadseregének tegnap csak egy gyengébb előretörést kellett visszautasítania, más támadási kísérletek már csirájában elfojtattak.

Olasz harcátér:

A harmadik hadsereg megújította támadását a Karszt fensíkon levő egész arcvonalunk ellen. A szívós védők állásaikat a harc ezen negyedik napján is megtartották. Ott, ahol ellenség első árkaikba behatolt, ellentámadással visszavetítettük előretörését. Számos ponton már derék tűzérsgünk összpontosított tüzhátása következtében legsúlyosabb veszteségei mellett összeomlottak. A már kitünt nyolcvanhetedik (eillii) gyalogezrednek a Lokvica ellen intézett ellenséges roham visszautasításában kiváló

Ki az erősebb?

Huszonhatodik hónapja patakzik a vér a síkságokon, a hegyornokon, a tengereken, a víz alatt és a levegő szédítő magasságában. Harmadik esztendeje folyik össze az anyák és hitvesek forró könyve a hősök gőzölgő vérével, harmadik éve reng a föld az ágyuk bömbölő zenéjétől, de még sohasé érezte annyira a világ, hogy a háboru taifunja süvit el fölötte, mint most. A hivatalos jelentésekből felénk csap a földi pokolnak, a négy sarkán felgyújtott földnek lelkiunket marcangoló, félelmetes hörgése és nyögése. Az orosz harcuvonalon — mondja Ludendorf — a támadás „szörnyű veszteségek mellett“ tökéletesen megsejült. „A csatateret halott és sulvos hebesült oroszok borítják“ — regisztrálja Höfer. Északon, délen, nyugaton és keleten, lent és fent, szinte szünet nélkül tüzesen pirosuló fegyverrel rontanak egymás ellen az emberek milliói.

A már tucatra menő ellenségeink régi terve — a gépies együttműködés — most már megvalósult. A poklok fűtője — Anglia — összehozta mindazokat, akik eddig az árokából vicorgatták felénk a fogukat s akik a pillanatot lesték, hogy belénk harapjanak. A kőncra leső, fűtőre váró kuvaszok nekiestek a középeurópai óriásnak és azt hitték, hogy az első rohamnál leterithetik. A kőcos, bundás had esuful csalódott, mert az óriás egyszerűen orron rugta a morgó falkát, még mielőtt az komolyan megsebezhetne volna őt. Hát meddig folyik még ez az önámítás és undorító világesalás? Mikor ébrednek már öntudatra az elbolondított, megcsalt embermilliók? Meddig tűrik még, hogy a leggyávább orgazda a bűn fertőjébe taszítsa őket? Hiszen már huszonhat hónapja hazudja, hogy kimerülünk, hogy letörünk, hogy haladunk és ime frissebbek, erősebbek, bátrabbak vagyunk, mintvalaha. Megmozgatta ellenünk az öt világész népeit, kiszivattyuzza Ausztrália, Afrika, Ázsia vadjainak fekete véréit, épp úgy, mint Európa legrégebbi nemzetjeinek erőtalálékait. Ki marad még hátra? Ki jöhet még ellenünk? A bűn egész világát csatasorba állították és mégse bírnak velünk és nem győznek le bennünket soha! Ok talán csodálkoznak ezen, de mi természetesen tartjuk ezt. Mert a zsákmányt kutató, felbérelt rablók soha sem lesznek olyan erősek, mint a hazájukat féltő, lélekkel harcoló katonák. (==)

szerpepe volt. A fensik északi szakaszán a harminckilencedik (debreceni gyalogezred) osztagai olasz gránátosok három támadását véresen visszaverték. A Wippachtól egészen Plawa környékéig terjedőleg tart az élénk ágyutüz. A Fleynevölgyi arcvonalon gyengébb ellenséges osztagok hiába kíséreltek meg előretöréseket Fassani gerincen levő állásaink ellen.

Délkeleti harcátér:

A helyzet változatlan. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A mestrei vasutállomás sikeres bombázása.

Események a tengeren.

A tizenhetedikéről tizennyolcadikára virradó éjjel egyik tengeri repülőrajunk a mestrei vasuti állomás telepeit újból nehéz és könnyű bombákkal bombázta. Az állomás épületeiben számos találatot értünk el. Dacára az ellenség leghevesebb tüzelésének, légi járműveink sértetlenül vonultak be. Hajóhadparancsnokság.

Németek javára dönt el a Somme csata.

Oroszok veresége az egész fronton. — Dobrudzsában üldöző harcok folynak.

Berlin, szeptember 18. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

A harcok nyugaton és keleten tovább tartanak.

Nyugati harcátér:

Ruprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

A hatalmas Somme-csata azon huszonöt kilométeres arcvonalon, a mely Thiepvaltól a Vermandovillertől délre eső területig terjed, rendkívül elkésredett harcokra vezetett, a melyek a Sommetől északra a mi javunkra dönttek el. A folyótól délre pedig Barleux és Vermandovillere, Bernany és Deniecourt falvaknak feladásával végződtek. Bátor csapataink ragyogó bizonyosságát szolgáltatták rendíthetetlen kitarításuknak és áldozatkészségüknek. Különösen kitünt Bouchavesnestől délre a tizenharmadik westfáliai gyalogezred. Repülőink erős öt repülőgépet lelőttek.

A német trónörökös arcvonala:

A Maas területén időnként élénk tüzharcok folytak. Flaurytól keletre előretörő ellenséges osztagokat visszafordulásra kényszerítettünk.

Keleti harcok:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonalai:

Luektól nyugatra hatásos záró tűzünkkel az ellenséget megakadályoztuk abban, hogy rohamállásaiból Marvitz tábornok esapata ellen újból előre törjön. Csak Szelwowitzól északra volt képes gyengébb támadást indítani, amelyet könnyen visszavertünk. Sok ezer orosz hullájának borítja a szeptember tizenhetedik esatateret. A Szereth és a Stripa között az oroszoknak Eben tábornok csoportja ellen megismételt támadásai, az előző napi támadáshoz hasonlóan, nagy veszteségük mellett teljes kudarcra végződtek.

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harcvonalai:

Török csapatok szövetséges bajtársak támogatása mellett a Zlota Lipától nyugatra nehéz harcokban sikerrel állták meg helyüket a tulerőben levő ellenség támadásaival szemben. Az állásaikba benyomult ellenséges esztagokat ismét kivetették. A Gerok tábornok parancsnoksága alatt álló német csapatok a Narajovska mindkét oldalán ellentámadásba men-

tek át, amellyel szemben az oroszok nem tudtak helyt állani. A tegnapelőtt elvesztett terület legnagyobb része ismét birtokunkban van. Az ellenség, eltekintve igen véres veszteségeitől, több mint háromezeröttszáz embert veszített foglyokban, ezenkívül tizenhat gépfegyverét elvesztett. A Kárpátokban az oroszok támadásait visszavertük. Erdélyben, Hátszegtől délkeletre új, reánk nézve kedvező harcok vannak folyamatban. Többek között hét ágyut zsákmányoltunk.

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadserege portója

A megvert oroszokat és románokat, akik a szövetséges csapatoktól üldözve három napon át visszavonultak a Rasovó-cobadin-tuzlai általános vonalon előre elkészített állásban újonnan odavont csapatok vették fel. Német zászlóaljok a Duna mentén Rasovótól délre, már egészen az ellenséges tüzésig hatoltak. Öt ágyut zsákmányoltak és ellentámadásokat visszavertek.

Macedóniai hadszíntér:

Az ellenségnek a Plesta-tótól és a Vardar közti arcvonalon indított elszigetelt támadása eredménytelen maradt. Ludendorff, első főszállásmeister. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Románia ágyú kellenek csak a franciáknak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Berlin. Georg Query a következőket jelent a nagy Somme-esatáról a főhadiszállásról: Az angolok tegnap megint kísérletet tettek Trepvall és Anthuille között, de nem jutottak előbbre. Ebben a Somme menti offenzívában arra vannak kárhóztatva, hogy nagy veszteségeket szenvedjenek és a franciák tulszárnyalják őket. A francia sajtó már nem is követelődik az angolokkal szemben, annyira bele nyugodott, hogy a franciák viselik ennek a nagy esatának minden terhét. Humbert szenátor a Journalban már nem kiált csapatokért, hanem nehéz ágyukat követel. Azt írja, hogy hagyják őt békében a kilencszázezer román katonával, neki csak Románia kétezer ágyúja kell, mert csak az ágyú a győzelem titka. Petain tábornok ötvenezer repülőgépet követel, hogy győzni lehessen. A gyalogságról hallgat a sajtó, mert hát minden munició készletét ellövi az ellenség, mintha csak egész Európát gránátokkal akarná kikövezni, rettentő nyomást gyakorol frontunkra és még sem tud előre törni. Pusztává teszi saját hazájuknak szent földjét, hogy azt visszafoglalják. Azonban a gyalogság, amely eme rettentő előkészítés után előre rohan, hogy nekünk a kegyelemdőfést megadja, mikor árkuinkhoz ér, megbénul és sehol sem tud győzni. Ezért hallgatnak róla. Tegnap is Rancourth-nál ötször rohamoztak. Clerynél, Belloynál ötször rohamoztak és sehol sem tudtak sikert elérni. Ez a Somme esata egy állandó fáradtságos napszamos munka, noha óriási technikai körülményesség jellemzi, noha patakokban folyik a vér.

Az ellenség most azon van, hogy nagy számmal dobálódzék és hogy otthon a mi verduni sikereinkhez hasonlóan eredményről tudjon beszámolni. Gyakran csodálkoztam már azon, hogy az én hazámban milyen nyomottá tesz a hangulat, ha a mi hivatalos jelentésünk nyugodtan beismeri egy árokrésznek az elvesztését. Sok, sok ezer kilométer a frontunk és ha

egy kis területész elvesz, akkor már otthon buskomorok az emberek. Ez arra készítet engem, hogy összehasonlítsam azokat a nyilatkozatokat, amelyeket itt körülöttem, a közvetlen környezetemben élő franciáktól hallok. Ezek az emberek napról-napra látják a rettenetes német hadifelszerelést a frontra gördülni, állandóan hallják a harcra vonuló zászlóaljok ujjongását, látják, hogy a német berendezkedés zavartalan és folytonos, ezek az emberek már két éve viselik a háborús balsors minden terhét és mégsem adtak fel minden reményt. Beszélhetnek nekem vérmes latinokról, nekem mondhatnak bármit, nekem mondhatják, hogy örülség, ha ezek az emberek még remélnek, én is azt mondom, hogy örülség. De milyen örülség? Hazafias örülség, de hazafiság. És mellesleg megjegyezve, ez az okkupált francia még ezenkívül nagy mértékben türi mindazokat a kisebb-nagyobb mértékű élelmezési mizériákat is, amelyeket mi is ismerhetünk otthonról és nem is lenne esoda, ha folyton zúgolódna. Ha ezt szem előtt tartjuk, akkor igazán csodálkoznunk kell, hogy nálunk otthon a sörözőasztalok mellett, az apró térképekre hajolva megfelelkeznek ennek a háborúnak a nagyságától, egy pár elvesztett árok mellett óriási tényereségünkről, egy pár elpusztult ágyú mellett hazánk óriási méretű technikai felkészültségéről. Ez a nyárspolgári lehangoltság, súlyos megsértése a lövészárók hőseinek. Örüljetekek otthoniak azzal a mély komolysággal, amely azokat illeti, akik életük legnagyobb szorongatásai közben értettek és miattatok őrzik a határokat.

Genf. A Journal haditudósítója jelent a nyugati frontról: A Somme-Douzeletti harcok alatt valóságos állati küzdelem folyt. Az angolok és a bajorok browningokkal, késekkel harcoltak ember-ember ellen. Pusztá kézzel fojtogatták, marcangolták egymást. A németek csupán akkor adták fel a harcot, mikor belátták, hogy sikerre nem számíthatnak. Az angol-francia hadseregnek rengeteg lőszer áll rendelkezésére. A lőszerfogyasztás eddig ismeretlen méreteket ért el.

Fogoly oláh tisztek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A gyimesi havasokból két fiatal oláh tisztet vittek tegnap Kolozsvárra, akiket vitéz honvédeink fogtak el egy előrsi esatározásban. Huszonegy éves hadnagy mindkettő, feszesre szabott csinos ruhájuk van, amint még alig játszik meg a harcok gyűrődése. A galaci háziedred tisztjei ők, akik hamar letették vállukról a háboru gondját, miután mindjárt, honvédeinkkel való első találkozásuk alkalmával vették el tőlük az élesre fent tiszt kardot. Aktiv tisztek. Az egyiket Román Szevernek hívják, a másikat Szibián Romulusznak. Jó arcu, barna fiuk, csillogó fekete szemekkel. Elmondták, hogy most már nyugodtabbak, de mikor fogóságba kerültek, nagyon megijedtek a honvédek től, akik ellenállhatatlan hévvel vetették rá magukat egy oláh századra.

— A gyimesi havasokban mentünk előre egy hegyesues felé — mondta az egyik. — Járóink úgy értesítettek bennünket, hogy sehol a környéken nincs ellenséges katona. Mi mentünk nyugodtan és egyszerre csak, mintha a föld alól jöttek volna elő, megrohantak bennünket a honvédek. Minden oldalról szuronyok meredtek felénk és még mielőtt magunkhoz tértünk volna, a honvédek lefegyvereztek bennünket. Az egész megrohanás rövid ideig tartott, egyetlen puska lövés sem történt, az oláh század el volt fogva. Bevallom őszintén, én biztosra vettem, hogy a honvédek le fogják mészárolni az egész századot. Mi tisztek tudjuk, hogy úgy a magyarok, mint a bolgárok lelkükben óriási gyűlölettel indultak harcra ellenünk és ezért valósággal meghatott az a bánásmód, amelyben eddig bennünket részesítettek.

— Tudja hadnagy ur, hogy Tutrakánt elfoglalták a bolgárok? — kérdezte az újságíró.

— Az uton már hallottak.

— Mit szól hozzá?

Mosolygott:

— Nem esett jól. Különösen meglepetés volt a tízezer fogoly.

— Huszonezezer — javította ki az újságíró hamarosan.

— Az uton csak tízezer fogolyról hallottunk. Igazán huszonezezer embert fogtak el?

Meglehetősen szomorura vált arca vette tudomásul a nagy fogolyszámról szóló hírt.

— Mit gondol hadnagy ur, mikor lesznek a bolgárok Bukarestben?

A román tisztek mosolyogtak erre a kérdésre. Szomorú mosoly volt ez, amely mögött ott volt a lehetőségtől való félelem. Látzott rajtuk, hogy büszkék akarnak maradni a feleletben, de amelyik felett, annak a hangjából hiányzott a határozottság:

— Azt hiszem, hogy soha. A Dunán átkelni majdnem lehetetlen, az olyan széles ott, mint a tenger.

— A németek már a tengeren is átkeltek — jegyeztük meg. Azután az oláh katonák harci kedve iránt érdeklődtünk. A tisztek maguk sem dicsérték nagyon az oláh katonákat, de mentségükre hozták fel, hogy a harcvezetés honvédekkel szemben nekik, az újoncoknak egyelőre nem lehet nagy eredményt elérniük. Ambiciózus, magyargyűlölettel teleitatott kis hadnagyocskák voltak ezek a fogoly tisztek, akiknek hangját azonban letompította a maguk kudarc. Alázatosan, diszkreten ültek be a kocsiba kísérelnk mellé, aki mielőtt elindult volna a kocsiba, cigarettát hozatott a két román hadnagynak.

Dobrudzsából fut a megvert oláh sereg.

— Távirati tudósítás. —

Karlsruhe. Bukarestből jelentik: Bogdán tábornok parancsnokságával egy újabb hadsereget állítottak fel Bukarest megvédésére.

Szofia. A dobudzsai események a román hadvezetőség összes terveit keresztülhúzták, mert arra kényszerült, hogy most a régi román-bolgár határon, ahol semmiféle előkészületei nincsenek, csupán régi elavult védőművei állanak, kedvezőtlen terepen vegye fel a harcot.

Berlin. A Lokalanzeiger írja: Pétervárról jelentik: Az orosz lapoknak Romból azt jelentik, hogy a Dobrikos-Oszroj-Muzubol területen hatalmas ütközet fejlődött ki. Az ellenség az orosz-román haderők átkarolását ellenállhatatlan erővel megindított támadásokkal kezdte meg, miáltal Osztojnál az orosz-oláh haderőknek átmenetileg vissza kellett húzódnok. Az ellenség a maga túlsúlyát nemcsak tűzérési fölényével biztosítja, hanem szerencsésen felhasználta hatalmas lovastömegekkel is. A harcok kimenetelét ma még nem lehet áttekinteni. De mégis megállapítható, a katonai körök véleményével egyezően, hogy a jelentős front megrövidítés csupán hasznunkra válik. Az előre elkészített deffenzíva védővonal a védekezésre kitűnően alkalmas lesz. Constanza jelentőségében is nagyban emelkedik ezáltal. Ezenfelül ez a frontvonal alkalmas arra is, hogy bármikor offenzívába menjünk át. A dobricsi állások már azért sem bírnak nagyobb jelentőséggel, mivel Tutrakán és Szilisztria elestével az ellenség azokat könnyen átkarolhatta. Természetesen az ellenség a Konstancahoz történt visszavonulást nagy és fényes győzelemként igyekszik feltüntetni. A visszavonulásnak azonban különösen nagy stratégiai jelentősége van, amit nével az a körülmény is, hogy sikerült az ellenséggel való szakadatlan érintkezéstől megszabadulni.

Berlin. A Lokalanzeigernek jelentik Párisból: Lehováry párisi román követet a francia újságírók hasztalanul keresték, hogy a dobudzsai eseményekről felvilágosításokat kapjanak. Izvolszky megnyugtatta őket, hogy holnap kielégítő információkat fognak kapni. A kamara és a szenátus hadügyi bizottságait úgy informálták, hogy a múlt hét elején orosz lovass csapatok és gyalogezredek érkeztek Dobrudzsába. Az ellentámadás nagy reménnyel keesegtet.

Berthau tábornok és a többi katonai szakértők ezzel szemben rámutatnak Constanza fenyegetett helyzetére.

Hága. Pétervárról jelentik: Az orosz lapok szerint az orosz hadsereg kárpáti újabb akciójának egyedüli célja az, hogy az ellenséges haderőket foglalkoztassa, míg a román felvonulás és mozgósítás nyugodtan megtörténhetik. Oroszország figyelme nem annyira a Kárpátokra, mint Dobrudzsára irányul. A bolgárok Dobrudzsában állandó erősítéket kapnak, különösen sok és erős török csapat érkezik oda. Azonban a török csapatok a kárpáti harcokban is mindinkább nagyobb szerepre tesznek szert.

Bern. Svájci lapoknak jelentik Bukarestből: A menekülők rémülettel

töltötték el az oláh fővárost. Általános a felháborodás a kormány és a hadvezetőség ellen a dunai flottilla télenességéért. Követelik a parlament összehívását, hogy felelősségre vonják a Duna-vonal védtelenségének okozóit. A királyi családból csupán Mária királynő maradt Bukarestben. Palotáját kórháznak rendezte be s e kórházat önmaga vezeti.

Whisky és zongora.

(Lloyd Georges öcsese Anglia háborus üzleteiről.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Orbán Lóránd festőművész néhány hétig Tessában az istenhátameggetti spanyol faluban tartózkodott és ott egy igen érdekes emberrel, H. O. Lloyd híres angol festőművésszel, Lloyd Georgesnek, Anglia hatalmas miniszterének a testvéröcsésével ismerkedett meg, aki már egy esztendeje van Spanyolországban és egyáltalán nincs szándékában hazamenni. Rendkívül érdekes beszélgetésükről a magyar művész így számol be:

— Életem legszebb részét Párisban töltöttem — mondta. — Szívesen harcoltam volna a francia hadseregben, de hát ahhoz semmi kedvem se volt, hogy az idegen légióba soroztassam be magamat, ahol az emberrel úgy bának, mint fegyvenccel és a legreménytelenebb rohamokban küldik előre ágyutöltelékül.

Az angol hadseregben nem akarok szolgálni. Ez az angol hadsereg nem nemzeti hadsereg, mely egy eszméért, a hazáért harcol, sem hü barát, aki a veszélyben forgó szövetséges segítségére sietett, hanem egyszerűen lomha, védőgát, mely arra szolgál, hogy mögötte zavartalanul folyhasson az a nagy vásár, ami a mai háborus Anglia. Az összes hadviselő nép közül az angol az egyetlen, mely nem kívánja a háboru gyors befejezését. Maga a kormány is azonnal hosszú háborura rendezkedett be. Calaisban és Le Havreban a háboru kezdetén három esztendőre bérelték ki a kaszárnyául szolgáló épületeket. Mindenki elképpedt Franciaországban, még a leghivatalosabb közegek is, mert senki sem számított hat hónapnál tovább tartó háborura.

A háboru első hónapjaiban az angol cégek borítékain ágyuzó hadihajókat ábrázoló rajzon ez a felirat állott: *The bussinesses continue*: az üzlet folytatódik... Ez a felírás jellemzi a legjobban az angol fölfogást a háboruról.

A francia nép dicséretére legyen mondva, hogy a háboru kitörése pillanatában minden megállott az országban. Annyira érezték a háboru rettenetességét, hogy nem volt semmi kedvük folytatni a bussinesset. Ismertem hotel-tulajdonosokat Párisban, akik elutasították a vendégeket, egyszerűen azért, mert a háboru gondolata annyira bántotta őket, hogy semmi kedvük nem volt az üzletükkel bibelődni.

Angliában eleinte még beszéltek a németek kiveréséről Belgiumból, Konstantinápoly elfoglalásáról, de most már a háboru egészen másodrendű dolognak látszik. Most már nem követelik a gyors és hatásos offenzívát, mert a nép nagy tömege azt óhajtja, hogy a háboru minél tovább tartson. Különösen egy esztendeje, mióta a nagyarányú munió gyártás megindult, a háboru a népre nézve a gyors meggazdagodás, a sohasem látott jólét forrása

lett. A nagyipart és nagykereskedelmet a Németországtól elszigetelt óriási piacok kiaknázása foglalja el.

A munkásosztály hihetetlen jólétbe jutott. Nagyon sok munkás havi ezer frankot keres. Mindenfelé látni munkásaladokat, kik zongorát vettek a háboru óta. Raymond Radelyffe az English Rewiewben mint általános tünetet említi, hogy a munkások maguknak palack whiskyket, a lányuknak zongorát vásárolnak. És egy komoly és tekintélyes író mint Radeliff, írja ezt.

Mr. Runciman a népgyűléseken nem arról szónokol, hogy Németországot fegyvereinkkel verjük meg, hanem óriási vámtarifákkal, gazdasági háboruról beszél. És ha ez a felfogás nem lenne népszerű, bizonyára nem beszélne erről. És ezért van, hogy az angol nép nem türelmetlen hadserege mozdulatlansága miatt. A Dardanellák és Bagdad előtti tragédiával sem sokat törődtek. A begyűlt aranyak esőrgése oly kellemes muzsika, oly sok mindent elfelejtet!

Es mi történik ezalatt Franciaországban? Az angol hadsereg egyre nagyobb területet foglal el, de nem előre, hanem oldalt haladva. A francia front egyre rövidebb lesz, az angol front egyre hosszabb. Másfél éve, hogy az yseri rettenetes harcokban francia katonák vére festette vörösre a folyó vizét, azután angolok foglalták el a Lille-ypres-i frontot; egy éve az arrasi offenzívában francia katonák tízezrei hullottak el, ma az angolok vannak ott is. A francia front szép lassan felemésződik s az angol katonák foglalják el a helyét azoknak, kiket a hézagok betöltésére küldenek. A francia hadsereg hat hónapja vérzik Verdun alatt, míg az angolok majdnem teljes mozdulatlanságban húzták meg magukat s csak legutóbb mozdultak meg, inkább csak az illendőség kedvéért. Talán ez a front egészen Verdunig fog érni lomha nyújtózódásában, hogy elfoglalja a helyét a francia hadseregnek, mely nemes bőkezűséggel ontja a vért.

Látja, azért nincs semmi kedvem az angol hadseregben szolgálni, mert ez a hadsereg óriási flegmájával olyan, mint valami hideg üzleti operáció a más bőrére.

Hogy ki fog győzni ebben a háboruban, azt nem tudom, de annyi bizonyos, hogyha az entente győzne is, Franciaország oly irtózatos vérvészteségben szenved, hogy talán soha többé talpra nem fog állani.

A francia faj óriási vérvésztesége máris megérzik. A muniógyárakban, a szántóföldeken, mindenütt messzeföldről hozott munkások, annamiták, argolinok, szenegáliak, marokóiak dolgoznak. Maurice Barrés az Echo de Parisban panaszkodik, hogy az arlesi szépségeknek a jövőben talán ferde állásu szemük lesz... Sok esetet tudok Franciaországból; amikor a fronton harcoló férj válókeresetet indított felesége ellen, mert fekete gyermeket szült.

Miközben ezeket mondta sir Lloyd, sétánk közben egy nagy kaszárnyaszerű épülethez értünk. Az ablakon át láttuk, amint a munkások borotvaéles késsel, nagy ügyességgel és gyorsasággal kanyarították ki az ovális parafa dugókat. A tessai dugógyár volt. Az udvaron fantasztikus nagysága székben sok százezer dugó.

Harctéren levő katonáknak

a legkedvesebb és legalkalmasabb ajándék egy hazuról érkező hírlap. Az „ARADI KOZLONY”-t a táborban minden aradi katonának olvasnia

Brassó értékeit megmentették.

(Az oláh-orosz hadsereg visszavonulása.)

— Távirati tudósítás. —

Budapest. Brassó város egyik tanácsnoka elmondotta egy újságrónak, hogy Brassó összes értékpapirjait, pénzt, anyakönyvét megmentették és Budapestre hozták. A városi zálogház ötvenkétezer darab értéktárgya a fővárosban van, úgy hogy az ellenségnek semmi sem maradt martaléknul. A brassói városházát Budapestben működtetik és szeptember 30-ára közgyűlést hívtak össze. Szakadatlanul érkeznek menekülők a tisztviselőkhöz tanácsért. Egy most érkezett menekült azt hozta hírül, hogy egy oláh repülőgép Marosvásárhelyre bombákat dobott le.

Szófia. A Kambana hivatalosan megállapítja, hogy szeptember 14-ig egyetlen bolgár katona sem esett rögságba Dobrudzsában.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A román vezérkar hivatalos jelentése szeptember 17-éről a következő: Az északi és az északnyugati fronton előrehaladásunk folytatódott. Csapataink harc után megszállták Homoródalmást, Kóhalmot és Fogarast. Tíz tisztet, kilencszáz katonát elfogtunk és hadiszert zsákmányoltunk. A Sztrigy völgyben, Brunhalmon,

Nagybartól délre folytatódnak a heves harcok. A halom többször gazdát cserélt és végül a birtokunkban maradt. Hatvan ellenséges katonát itt elfogtunk. A déli fronton, a Dunamentén tüzerpárbaj folyt. Tüzérségünk elsúlyesztett két ellenséges, municióval megrakott esolnakot. Dobrudzsában az ellenség előretolt csapatával harcok vannak. Ellenséges repülő bombázták Konstanzt. A polgárságból két ember meghalt és négyen megsebesültek.

London. A Times jelenti a román főhadiszállásról: Az orosz-román hadsereg visszavonulásuk folyamán Dobrudzsában új védelmi állást foglaltak el a Rasovo-Tuzla vonalon.

Rottordam. Czernin Ottokár, a monarchia volt bukaresti követe Ruegen szigetén várja, hogy az orosz hatóságok megengedjék, hogy Torneánál átlépje az orosz határt.

Stockholm. A Rjecs írja, hogy a cár főhadiszállására szerb tiszték érkeztek. A déli frontra osztják be őket.

Stockholm. A Djen szerint Románia élelmiszer-ellátását a Vörös Keresztnek adták át, hogy az élelmiszeruzsorát meggátolják.

Nem ért célt az orosz offenzíva.

Távirati tudósítás.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az oroszok immár negyedfél hónapja szakadatlan küzdelmet folytatnak. Azok után az áldozatok után, amelyekbe e harcok kerültek, az ellenség hadvezetőségének nincs bátorsága beismerni, hogy a hatalmas offenzíva nem érte el célját.

Ez az oka, amiért a négyesszövetség belesodorta a háboruba Romániát, mert félték, hogy a központi hatalmak ellenoffenzívába mennek át. A román beavatkozás után Oroszország ismét előrehajszolta ezredeit az Erdős-Kárpátok hegyeiben, mert a magyar síkság felé való előretörést minden áron ki akarta torszírozni, mielőtt még a tél beköszönt.

Az oroszok éjjel és nappal ostromolják a máramarosi határhegyeket. Hogy a Combrolava hegységben előre juthassanak, a hatvan kilométeres frontszakaszon tizezer számra áldozták föl embereiket. A magyar, osztrák és német csapatok az ellenség valamennyi rohamát visszaverték.

Bern. A Journal tudósítója a halicsi harcokról a következőket táviratozza Pétervárról:

— Öt nap óta folyton dörögnek az ágyuk. A Dnyeszter balpartján fekvő vasúti állomás már orosz kézen van, míg a jobbparton fekvő Halics városért irtózatok harcok folynak. Az ellenség nagyon megerősítette a folyam jobbpartját, mely a másik partot is uralja. Nehéz ágyú szünet nélkül ontják gránátjaikat az orosz állásokra. Tegnap az ellenség több támadást intézett a Narajuvka-folyónál. Orosz foglyok, akik védőművek építésén dolgoztak és megszöktek, azt beszéltek, hogy Lemberget olyan óriási módon

erősítették meg, hogy teljességgel bevehetetlen.

A Nation írja: Ami az utóbbi napokban a harctereken folyik, csak előjátéka az elkövetkezendő nagy eseményeknek. Nemcsak a Balkánon ért meg a helyzet a cselekvésre, hanem a keleti fronton lévő nyugalom is azt jelenti, hogy ott valami készül. Az orosz vezérkar főnöke, Alexejev jól tudja, hogy a Kárpátokban korán megkezdődik a havazás s ezért még a tél beköszönése előtt döntő ütközetet akar provokálni.

Genf. De Lanessan a Petit Parisien-ben kifejti, hogy a szövetségesekre nézve a Konstantinápoly felé vezető út sokkal fontosabb, mint a Szófia felé való törekvés. A török főváros elfoglalására sürgős szükség van. Már benne vagyunk az őszben és a tél hamarosan elkövetkezik, már pedig Olaszország a téli hónapokban teljesen el van zárva Angliától és Franciaországtól, mert az archangelski kikötő befagy. Ezért az entente legnagyobb érdeke, hogy a szövetségesek szoros összeköttetése és a hadseregek egységének fönntartása céljából megszerezze Konstantinápolyt, mert ezzel megnyílnék az ut a Dardanellákon keresztül. Ez a hódítás maga után vonná a török keleti hadseregek kapitulációját és Bulgária ki lenne szolgáltatva az ententének. Nem lehet kétség, hogy Oroszország inkább a Konstantinápoly felé vivő ut forszírozása mellett van és hogy Ivanov tábornok is erre kapott parancsot.

A főrendiház ülése. Budapestről jelentik: A főrendiház négy bizottsága ma letárgyalta a képviselőháztól átküldött és már elfogadott törvényjavaslatokat. Ertesülésünk szerint: pénteken plenáris ülésen az összes törvényjavaslatokat elintézik.

Minisztertanács. Budapestről táviratozza tudósítónk: Ma délután öt órakor az összes miniszterek részvételével minisztertanács volt, melyen Tisza István gróf miniszterelnök elnököt s a jegyzőkönyvet Drasche László Alfréd miniszteri tanácsos írta.

Lupény község jegyzői hivatala Aradon. Alulírott Lupény község főjegyzője közölni teszi, hogy hadi állapot folytán jegyzői irodáját Arad, Mikes Kelemen-utca 5. sz. alá helyezte át. Hászthoffer Ferenc községi főjegyző.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* A Hudson kastély titka. (Kalanddráma az Urániában.) Olyan képet mutatott be tegnap a színház, melynek minden egyes jelenete újabb és újabb meglepetésben részesítette a közönséget. Amerikai kép ez és amerikai színész játsza benne a főszerepet, egyes jeleneteiben vetekedhetik a legmerészebb artista mutatványokkal. Hosszu és izgalmas hajaza a vad Amerikán keresztül vonul el szemeink előtt és csupán a legvégén sikerült a kalandort leleplezni. Gyönyörű felvételek, rendkívül izgalmas jelenetek tarkítják azt a képet, mely az amerikai produkciók egyik legkiválóbb példánya. A nagy kép mellett „Az utolsó órház” címen egy igen kevés tökéletes szépségű amerikai dráma kerül színre, mely a napokban tartott budapesti sajtó bemutatón szenzációs sikert aratott s így a színház aietett azt még Budapest előtt bemutatni. — *Franceska Bertini*, a kit a közönség már rég kegyeibe fogadott és a ki az „Odette” óta kimondottan az aradi közönség kedvence, legközelebb a „Kaméliás hölgy” Dumas mesterművében fog fellépni az Urániában. 5

* Boston Cézárjának premierje az Apollóban. Igazi premier-láz előzte meg az Apolló mai bemutatóját. Már délután nem lehetett páholyt és páholyülést kapni, a zsölyéket is elkapkodták. Jóval az előadás előtt bekáthatalan tömegek hullámozottak az Apollóban s mielőtt megnyíltak az ajtók, a nézőtér egy pillanat alatt zsúfolásig megtelt. Száz és száz ember rekedt ki a premierről, mert már nem tudott jegyhez jutni. A bemutatott film a legtökéletesebb és legszebb, amit a kinematográfia az utóbbi években produkált. A tömegjelenetek, a sztrájk, a bostoni revolúció: mind-mind a legbámulatosabb szenzáció erejével hat és amiről oly sokat és oly szívesen olvastunk eddig újságrportokban: egy amerikai karrier minden nagyszerűsége elevenül meg előttünk és nemcsak a figyelmünket köti le imponáló erővel, de egy nekünk eddig ismeretlen világba viszi fantáziánkat. A Boston Cézárja a legerőteljesebb szózat fenségével és a legszimpatikusabb gyöngédség finomságával nyugtázta le a premier közönséget, amely elragadtatással nyilatkozott a képről. Még kedden mutatja be az Apolló Boston Cézárját. 3

* Az Erzsébet-mozgó a menekültekért. Hazafias érzéstől vezetettve, igazán dicséretes elhatározásra jutott az Erzsébet-mozgó igazgatósága. Elhatározta ugyanis, hogy esütörtökön, szeptember 21-ikén rendkívül nagyszabású programmal mozielőadást rendez, amelynek teljes jövedelmét az erdélyi menekülteknek adja. Ez a dicséretes elhatározás bizonyára nagy közönséget vonz a moziba, amely kellemes szórakozás mellett egyúttal hazafias célra is áldoz. 3463

* Az aradi zenekonzervatóriumban (Szabadság-tér 21.) a beiratások megkezdődtek. Az ének-tanszakot Eiselt Emma, a prágai zenekadémiára végzett művésznője vezeti. 4997

Orosz rémuralom Bukarestben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny vasárnapi számában megírtuk volt, hogy az oroszok hogyan rendezkedtek be Romániában s különösen hogyan ültek be Bukarest minden vezető katonai hivatalába. Egy Romániából Svédországba érkezett kiválóság ezekről a dolgokról a következőket írja:

— Mielőtt a Ferdinánd királytól egybehivott koronatanács ama bizonyos vasárnapon összeült volna, hogy béke és háború fölött döntsen: a hadiállapot tulajdonképen már napokkal előbb életbe lépett. Péntek este érkezett *Saiontschikovszky* orosz tábornok Bukarestbe s egy *Labanov* néven, mint orosz kereskedő vett lakást a *Palace Hotel*-ben. Másnap reggel *Poklevszki-Koziel* orosz követtel a román vezérkarhoz ment, ahol egy három órás megbeszélés történt. A tárgyalások, melyekbe később *Bratianu* miniszterelnököt és *Kosztineszku* pénzügyminisztert is bevonták, amint később kiviláglott, drámailag izgalmasak voltak. Mert az oroszok olyan követeléseket állítottak fel, amelyek a román államférfiakat, ha magukat már régebben ünnepélyesen le nem kötötték volna, talán az utolsó pillanatban nagyon sajátságos gondolatra vezették volna. Az oroszok ugyanis a teljes alkohol tilalom rögtönki proklamálását kívánták egész Romániára nézve; továbbá a bukaresti politikai és külföldieket figyelő rendőrség fontos állásainak egész sorozatát akarták orosz hivatalnokokkal betölteni, ezenkívül a romániai pénzügyminiszterium dolgaiba magasarangu orosz hivatalnokok beavatását, a Bukarest—Poesti—Braja—Galac—Bender és a Bukarest—Medjidse—Konstanza vasutvonalakra orosz parancsnokok kinevezését s végül a bukaresti északkeleti erődöknek orosz tisztekkel való megrakását kívánták.

Csakis hosszas izgalmas megbeszélések után engedtek román oldalról ezeknek az orosz kívánságoknak. Ebben egyébként az oroszok kezdettől fogva nem nagyon látszódtak kételkedni, mert már szombaton, tehát a koronatanácsot és a hadüzenetet megelőző napon érkezett Bukarestbe körülbelül 150 orosz titkos rendőr, akik tüstént lefoglalták az ottani rendőrhivatalokat s részben különböző vidéki városokba széledtek el.

Bizonyos pikáns ízt nem nélkülöz az a tény, hogy az a rendőr legénység, amelyet a hadüzenet után a *Calea Victoriei*-n levő német és az osztrák magyar szövetségek „védelmére” kirendeltek, az éppen akkor érkezett orosz titkos rendőrök parancsa alatt állottak. Hasonló orosz gentlemeneket láttam egy nappal később a Banca Romana rácsai előtt buzgón kémkedni és a *Hotel Boulevard* portása mellett is állott egy marciális orosz, akít évekkal ezelőtt, mint a pétervári Szpaszki rendőrségi kerület előjárójának segédjét ismertem. Másnap ismét láttam ezeket az orosz urakat, mint vezetőket egy ujjongó néptömeg élén, akik botokkal és kövekkel felfegyverkezve, a Louvre kávéházától a *Calea Victoriei* boulevardon, egy alapos, s minden bizonnyal Oroszországból importált zsidó pogromot akartak rendezni. Egy csomó románt, akiket araszínük miatt nagyon zsidónak találtak, alaposan elpáholtak, s azután a *Hotel Boulevard*-ba mentek, hol az orosz rendőrfőnök vezetésével nagy kémkeresést rendeztek. A pogrom és a kémkeresés eredménye: három hullá és mintegy két tucat sebesült, akiket automobilon, mint a román-orosz barátság első áldozatait, kórházakba szállítottak.

Mialatt Anglia és Franciaország diplomáciai képviselői a hadüzenet óta rendkívül visszavonultak és a követségeik épületeit ugyyszólván el sem hagyták: az orosz követ *Poklevszki* úgy tüntette fel magát mindenütt, mint aki a helyzet magaslatán áll. Mindennap lehetett látni többször is a főutcákon és a korszak elökelőségei korzóján automobiljában kocsizni, amelyet jobbról és balról orosz és román zászlócskával ékesített. Nem szalasztotta el soha, hogy az utca szenvedélyét egy-egy áruló szóval fel ne korbácsolja. Elutazásom előtt való napon, vasárnap, megállította autóját a nemzeti színház előtt, amelynek erkélyéről *Take Jonescu* a esőselőknek egy nagy beszédet tartott. Midőn *Jonescu* meglehetősen átlátszó módon kikelt „az aggságtól gyöngy volt államférfiak ellen, kik Romániát a Bocheoknak elakarták adni,” felemelkedett *Poklevszki* üléséről és frenetikus tetszéssel tapsolt. Ezzel elérte a kívánt eredményt, mert az „éljen Oroszország!” kiáltásokat elnyelte a hangos ordítással: *Je Carpa!* És a mobb futólépésben indult, a diplomata automobiljától tiszteletteljes távolban követve a *Calea Dorobantilorra*, ahol az ősz *Carpanak pompás villáját, a fenti kiáltások mellett, kövek és téglák százaival dobálták meg.* Kevesebb követője akadt a másik felszólításnak: *Fel a Strada Merkurra!* *Marghiomannak* ottrévo háza csak egyes kódobások nyomait szesvedte el.

A főutcák és tereken felhangzó kiáltások karakterizálják egyébként a tömeg nagyobb, vagy kisebb mértékű szimpatiaját: Oroszországot nagyon gyakran éltetik, Franciaországot már jelentékenyen kevésbé, Angliát pedig egyáltalán nem. És ilyen lépcsőzetesen értékelik, kiáltásaikban a királynőt, a trónörökös és a román királyt. Ez a háború a *Mária királyné háboruja*, aki mellett az ifjú *Károly trónörökös* asszisztál. Mig a király láthatólag csak mint bizonytalan segédrombitás szerepel, akinek számára a mobbnak nincs sok mondanivalója.

A jobban szituált körökben s ezt hangsúlyoznunk kell, tulajdonképeni és látható lelkesedést egyáltalán nem tapasztalunk. Itt az ország legközelebbi katonai jövőjét nem minden aggodás nélkül szemlélik és kezdik előrelátásból a détről és keletről egyáltalán fenyegetett fővárost elhagyni. Miután az előkelő *Sinaja* már a hadizónában fekszik és a délvideket a frekventált *Calareziu*-ig a bolgárok fenyegetik, az okosak és az előrelátók a központi Romániába húzódnak vissza. Az eddig idilliikus nyugalomban vegetáló *Buzeu, Ploesci* és *Braia* között, az előkelő román köröknek legmodernebb menekülő helyévé lett. A legérdekeesebb azonban az, hogy mig Bukarest főpolgármestere a németfaló *Petreszku* az entente minden hirdetett győzele ellenére is célirányosnak tartotta családját Bukarestből evakuálni, addig 5 naponként városának költségén az entente városainak számtalan szerencsekívánó sürgönyét küldi és közvetíti Románia keleti és nyugati városaiba. Egyébiránt minden eszközzel megkísérli a népnek harsi kedélyét hazug győzelmi hírekkel felszítani. Midőn az elmúlt kedden a romániai Galaccon át az orosz határállomást *Bendert* elértem, ugy Galacban, mint *Benderben* gazdag zászlódiszt találtam és mindenütt: kerítéseken, kőfalakon, hirdetési oszlopokon a következő vidám hír volt olvasható: „A vitéz román had-

sereg *Giurgiu* mellett nagy erővel kiforszírozta a dunai átkelést és egy a bolgárokról nézve gyilkos roham után megszállta Ruszesuk bolgár erősséget.” Így csinálnak jelenleg Romániában világtörténelmet.

Német hősök temetése Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szomoruan érdekes katona-temetés volt ma Aradon. Az erdélyi harcokban súlyosan megsebesült és az Aradon kiszemvedett német katonatiszteket temették el rangjuknak megfelelő fényes pompával. Ott volt Arad egész hivatalos társadalma, de megjelentek azok is, akiknek nem a külső formák teiték kötelességüké a megjelenést, hanem, akik őszinte esodakultukat, tiszteletüket hozták el a két fiatal idegen hős ravatala mellé. Nem idegen föld védelmében estek el, noha a mi határainkat védtek. A szövetségesek összeforrt érzései és nemes katona erények hozták őket az erdélyi bérek közé, ahol nemzetük szívósságával, fiatal lelkiük bátorságával küzdöttek az utolsó csepp vérükig. Idegen föld szülőit, de a mieink is attól a percitől fogva, hogy a sors s talán saját akarattuk Erdély bérceinek megvédésére szemelte ki őket. Tulán azért ment el mindenki, aki csak tenette a két koporsó utolsó útjához.

A ravatalt a *Miksa*-utcában levő *Vuleu Maxim*-féle gépgyár udvarán állították fel. Az ősz virágaiból font koszorúkkal, virágokkal elborított koporsókat az udvar közepén állították fel gyönyörű délszaki növényekkel körülvéve. Hatalmas nagy közönség vette körül a ravatalt. Sorában ott volt az aradi helyőrség egész tisztkara, élén *Resch Ferenc* altábornaggyal, azután *Dálnoki-Nagy Lajos* alispán, *Schill József* dr. főjegyző és a hatóságok küldöttségei. Körülállták a ravatalt a két hős Aradon tartózkodó bajtársai, úgy, hogy a közönség legnagyobb része a szűk udvarról az utcára szorult.

A ravatalra helyezett gyönyörű virágok között egy nagy babékoszoru, közepén fehér szekfüvel, vonta magára a közönség figyelmét. A koszoru magyar nemzeti színű szalagján ez a felírás volt olvasható:

— Erdélyért küzdő német hősöknek —
Egy aradi román.

Hogy ki volt a koszoru küldője, azt nem tudják. Egy hordár levélben vitte a koszoru megrendelését és az érte járó pénzt a kerítéshez.

A ravatal előtt egy német evangélikus katonai lelkész mondott rövid imát s ezután a koporsókat gyászkozsira helyezték.

A felső temetőbe is hatalmas tömeg kísért a szomorú menetet. Az egyik kócsi körül német katonai őrség, a másik körül háziere-dünk őrsége haladt. Elöl a diszszázad élén a katonazenekar ment. A temetőben rövid ima után utolsó helyükre tették a két koporsót, melyet sortüz, dobpergés, tisztelgés és a német himnusz hangjai közepett hantolták egymás mellé.

A temetésen résztvett tömegben rengeteg sok nő jelent meg, hogy a magyar földért hősként elhalt két német tiszt iránt érzett részvétüket s kegyeletüket lerójják. Pompás esokrokat s koszorukat vittek magukkal, melyeket a nagy tolongásban nem is tudtak a ravatalra helyezni. Magukkal vitték a temetőbe s ezek a virágok borítják most a veimari és rensburgi két hős sirhanját.

Aradon készült német vers Romániáról

(Egy poéta tiszt költeménye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi korzót új egyenruhák fénye ékesíti. A formaruhák viselői csupa szőke óriások, akiknek egészséges piros arcára úgy odaillik a megnyugtató önbizalom. Olyanok, mintha minden reggel skatulyából vennék ki őket: tiszták és „stramm“-ok; komolyak és egyenesek, mint az az út, amelyen elindultak.

De talán egy sines közöttük olyan egyenes szál legény, mint az, aki ma reggel az Aradi Közlöny munkatársát megszólította. A karesu ember-jegénye elvégezte a Hungária kávéház terraszán a reggelijét, mely őszintén jelezhetem, hogy — nem volt háborus reggeli. Egy esése csokoládé, három tojás, két szelet vajás kenyér — ez bizony béke-reggelinek is beillik. A szőke óriás azonban mindezzel a legnagyobb könnyedséggel végzett rövid idő alatt s azután jegyzőkönyvet húzott elő a zubbonya zsebéből, melybe írni kezdett.

Egy pár sort leirt, aztán gyorsan odafordult munkatársunkhoz, aki a szomszéd asztalnál ült:

— Entschuldigen Sie... Bocsásson meg uram, hogy zavarom, szeretném tudni: van-e Aradon német lap?

— Nincs, főhadnagy ur! Az aradi sajtó teljesen magyar. A magyar vidéki városok legjobb lapjai Aradon vannak.

— Es freut mich sehr... Pardon: nevem Hans Aburi... A békében: író és poéta tette hozzá mosolyogva.

Egy pillanat alatt emlékezni kezdtem, mondja munkatársunk; a nevet már hallottam, vagy olvastam valahol, ebben bizonyos voltam, de hol? de hol?

Zavarából a szőke óriás segítette ki munkatársunkat.

— Ne gondolkozzék a nevem fölött. Régebben sokat írtam a Jugendbe s kuriozitásokat a német élclapokba. Talán inkább dilettáns vagyok, mint író, noha egy kötet válogatott apróságomat a Reklám Bibliothek már kiadott.

— S volt-e már a főhadnagy ur valaha Magyarországon?

— Fájdalom, soha nem voltam. Ez az első alkalom, hogy itt lehetek s szomjas szemmel szívom be magamba Magyarország vidékeinek egész búbáját. Bár e kedves ország nem ismeretlen előttem. Sokat olvastam önékről, de ugyilátom, ez mind a romantika színében megfestett kép, vagy megírott könyv volt. A Reklám Bibliothek egész kis kötete, a címe: Hej die Puszta, amelynek a szerzője Franz Voenig nevű német professzor, érdekes képet fest a magyar nagy alföldről, de amint mostanában tapasztaltam, teljesen hazug képet. Én a modern ember látó és kutató tekintetével, a hazug romantika minden mázát lefejtve, szemlélgettem a háborus Magyarországot s arra az örvendetes véleményre jutottam, hogy önök minden tekintetben előrehaladott kulturország, ahonnan nem hiányzik semmi más, mint az elkövetkezendő béke és nyugalom nagy gazdasági berendezkedése s önök ott lesznek a legközelebbi idő alatt a fejlődésnek azon a fokán, amelyen mi állunk.

— Hálásak vagyunk a jó véleményeért, nem a katonának, hanem az írónak. De mit szól ön a magyar honvédekhez?

— Mennél többet beszélnek a magyar faj katonai erényeiről, annál kevesebbet mondanék. A magyar honvédek előtt csak tisztelni lehet.

Munkatársunk örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy a rendkívül intelligens, nagyműveltségű tiszttel aktuális kérdésekről is beszélgesse, de ő kedves könnyedséggel s tréfás nehezteléssel tért át más beszéd tárgyára, a mindent kiegyenlítő témára: az irodalomra.

— Nem szép öntől, hogy irodalmi impresszióim után nem érdeklődik, amelyeket Magyarországon szereztem.

— Ugy gondoltam, tapintatlanság lenne — felelte munkatársunk — meg aztán azt is gondoltam, hogy a mai zavaros időkben önöknek is hallgatnak a muzsák.

— Korántsem. Ha figyelemmel kísérte volna a német nagy élclapokat, legutóbb is több költeményt olvashatott volna a nevem fölött. A legfrissebbet íme most küldöm az Ulk-nak. Egészen aktuális, Romániáról szól.

Nagy örömet szerezne ha felolvassná.

A költő-katona készséggel tett eleget munkatársunk kívánságának, sőt ott mindjárt a kávéházi asztalon lemásolta és átadta emlékül.

— Megengedi, hogy lefordítsam s az Aradi Közlönyben leközölhessük?

— A legnagyobb örömmel — szöjt elköszönve.

A katona-poéta szép költeményét munkatársunk lefordította s itt közöljük:

Románia.

A kráter szélén egy bolond
Látja: lent a láng cikázik. —
Az esztelen csak nekiront
S a pokoltüzes mélybe vágjik.

Azt mesélték el neki;
Lent terített asztal várja,
S ránevet bor, sült, gyümölcs
S tüzes nőknek szeme párja.

Nem tartotta vissza senki;
Igy zuhant le a falánk,
Ő vágott megenni mindent,
S őt emésztí most a láng.

A költő tiszt megígérte, hogy Aradon írandó aktuális verseinek közlését átengedi az Aradi Közlönynek.

—Y—P.

Mangra Vazul Aradon. (Érdekeségek a beiktatási ünnep körül.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentették a lapok, hogy Mangra Vazul nagyszabeni görög-keleti román érsek-metropolita választását őfelsége megerősítette. A magyarországi románság legfőbb egyházi férfija jelenleg Aradon tartózkodik, azonban csak rövid időt tölt közöttünk, mert nemsokára ismét a fővárosba szólítja hivatása. A lapok azt is közölték, hogy az érsekké való felszentelés és beiktatás ünnepélye valószínűleg Aradon történik meg. Ezzel szemben jelenthetjük, hogy a beiktatás minden körülmények között Nagyváradon megy végbe, mert a nagyszabeni érsek-metropolita egyelőre Nagyváradon kezdi meg működését addig, amíg az oláhok teljesen ki nem takarodnak Erdélyből és ő az érseki városban nem folytathatja tevékenységét.

Az ünnepélyes beiktatást és felszentelést mostanig megakadályozta az a körülmény is, hogy a metropolitai koronát és a többi egyházi fontos rekvizitumokat a sietve történt menekülés alkalmával Nagyszabeben kellett

hagyni. Ezeknek őrzésére ottmaradtak a szentsek és a konzisztorium főbb tisztviselői is, akik az elmúlt napokban arról értesítették Mangra Vazult: *intézkedjék, hogy ők akadálytalanul elhagyhassák Nagyszabent*, mert már eddig is sok inzultusban részesültek az ideiglenesen betolakodott román előőrsek részéről. Az új metropolita kérelmére a katonai hatóság lehetővé tette, hogy az érseki koronát és a vallási kegyeseket, valamint az azokat őrző egyházi funkcionáriusokat elvitethessék Nagyszabenhől, ami nem kis nehézség árán két nappal ezelőtt sikerült is. A felszentelésre szükséges eszközök most már utban vannak Nagyvárad felé és így mi sem állja útját Mangra Vazul ünnepélyes beiktatásának.

Mint különös érdekesség megemlítendő még, hogy Mangra Vazul legközelebb Bécsbe utazik és őfelsége kezébe leteszi az esküt. *Elutazása előtt fontos tanácskozást fog tartani Tisza István gróf miniszterelnökkel.* A megbeszélésnek igen jelentős eredményei valószínűleg csak a jövő hét elején hozhatók nyilvánosságra.

Külgy után közlélemzés.

(Nagy vitára készül az ellenzéki. — Serényi újból felszólal. — Támadás Ghillány báró ellen.)

Fővárosi tudósítónktól.

Holnap folytatja a képviselőház a külgyi vitát és remélhetőleg még az nap befejezi. A szónokok már semmi újat sem tudnak mondani, egyik ismétli azt, a mit a másik elmondott s eddig is csak azzal tudták megnyújtani a vitát, hogy közbe-közbe zárt ülést kértek. A közvélemény teljes nyugodtsággal napirendre térhet a parlament külgyi-vitája fölött.

Valószínű, hogy a hét közepén sorra kerül a miniszterelnöknek a kivételes hatalom igénybevételéről szóló jelentésének tárgyalása.

Az ellenzéki pártok arról folytatnak megbeszéléseket, hogy ebből az alkalomból beható és minden részletre kiterjedő kampányt indítsanak az ország közelítésének kérdése körül.

Főként az élelmezés ügyét akarják éles kritika tárgyává tenni s állítólag a szónokoknak egész légiója fog fölvonulni. Az a cél, hogy a vitát heteken keresztül nyújtsák, de vannak hangok, amelyek azt kívánják, hogy ebben az évben együtt kell tartani a képviselőházat. Egész határozottsággal emlegetik az ellenzéki körökben, hogy a közlélemzési vitában fel fog szólalni Serényi Béla gróf is, aki a földmívelésügyi miniszter ellen fog újabb kihasználást intézni. Serényi már nem egy ízben támadt utódjára, aki nem kereste a miniszterséget, de amikor a miniszterelnök bizalma feléje fordult, szépen elraktározta Serényi ideáit s a maga programja alapján fogott munkához. Ezt nem tudják neki megbocsátani.

Hogy a földmívelésügyi kormányzat ellen emelt vádak mennyire nélkülözik az objektivitást, arra kiáltó példa Serbán János miniszteri tanácsos esete. Serbána budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezetet megfenyegette arra az esetre, ha a fogyasztók érdekeit előbbre merné helyezni a termelők érdekeinél. Kétségtelen, hogy Serbán ezt a terrort a saját szakállára fejtette ki, s megtehette éppen azért, mert távozni készül a földmívelésügyi minisztériumból. Es mégis úgy tüntetik fel az ellenzéken ezt a dolgot, mintha Serbánon keresztül Ghillány báró földmívelésügyi miniszter fenyegetné a fogyasztókat. Felesleges talán mondani is, hogy a miniszter teljesen távol áll Serbán akciójától, amelynek háttere teljesen világos. Semmi kétség az iránt, hogy a földmívelésügyi miniszter, mint egyéb ügyekben, ezuttal is teljes pártatlansággal fog eljárni, amint azt a közérdek megkívánja.

Sarraill — a bűnbak.

— Távirati tudósítás. —

Luganó. Az összes entente lapok hevesen támadják Sarraillt, akit balkáni politikájuk kudarcra bűnbakja gyanánt szemeltek ki.

Sarraillt a francia monarchista és klerikális pártok királyság után vágyódó tábornokai akarják megbuktatni, mert és ez rendkívül jellemző a francia viszonyokra, mincsemek megelégedve az entente balkáni hadseregei parancsnokának — politikájával.

Sarraill politikáló tábornok volt mindig, és ennek köszönheti karrierjét is. Tánogatója Brisson, a parlament elnöke volt. Ismeretes, hogy a francia kamara és a szenátus palotájában az elnök lakása és az ülésterem közti hosszú folyosón egy rendkívül érdekes jelenet játszódik le az ülések előtt. Egy század katona szokott gyülekezni a folyosón, akiket két százados vezet. A katonák sorfalat alkotnak. Amint így egyenes vonalban állnak, megjelenik a gyűlés elnöke, az alelnökökkel és titkárokkal és ellép a katonák sora előtt. A két tiszt mellett lépdel. Az ülésterem bejáró ajtója előtt az elnök mélyen meghajol a két tiszt előtt, akik az elnöknek kardjaikkal katonai tisztelgést adnak. A jelenetet trombita harsogás teszi még élénkebbé. Az ezred, amelyik a francia parlament házában tesz szolgálatot, az elnök parancsnoksága alatt áll. Az az ezred, amely a szenátusban tesz hasonló szolgálatot, a szenátus elnökét tiszteli fejével. Hosszu éveken keresztül Sarraill ezredes volt a képviselőház ezredének parancsnoka. Személyes barátja volt Brisson Adolfnak, a kamara elnökének s neki köszönhette a Palais Bourba való kivezénylését. Sarraill ezredes meggyőződéses köztársasági érzelmi, aki nagyon komolyan vette azt a szimbolikus jelentőséget, amelyet egy ezrednek a jelenléte a parlament épületében jelentett. Ezt úgy értelmezte, hogy a katonai hatalomnak az a feladata, hogy szolgálja a polgári hatalmat és a hadsereg legyen a köztársasági és parlamenti intézményeknek az őre. A köztársasági Sarraill ezredesből, köztársasági tábornok lett, egyike azoknak a keveseknek, akik valóban köztársasági érzelmeiket táplálták és erre büszkék voltak. Sarraill ezzel megnyerte a radikális párt bizalmát oly annyira, amint azt sem André, sem Picuard, sem Percin generálisok soha. Különösen, ha meggondoljuk, hogy a két elsőnek, mint hadügyminiszternek mennyit kellett szenvedniük.

André hadügyminisztert a monarchista ökölvívó, Syveton, nyilvános ülésen arcúverte. Picuard hidegvérűsége a folytonos rágalmazás által kemény próbára tetetett és Percin generálissal sem bántak el, már a háboru alatt jobban, miután őt törbe csalták. Átadták neki a Lille parancsnokságát, de megtagadták tőle a szükséges katonai erőket, amellyel feladatát betöltse. Midőn Lille elesett, ellenségei katonai kötelességeinek elhanyagolásáért tették felelőssé és árulással vádolták őt.

Sarraillt is megvádolták, mert köztársasági volt és a tábornok alig tudott védekezni ellenségeivel szemben, midőn a francia front keleti részére, Verdunba dirigálták. Közte és Joffre generálissal között katonai vélemény eltérések keletkeztek, amelyek e két férfi politikai ellenségeskedéséből támadtak és Joffre jobb keze Castelnau tábornok, aki mint klerikális-monarchista ismeretes, bizalmatlanságát fejezte ki Sarraill iránt. Sarraill tábornokot a parancsnokság alól felmentették és ő elhagyta a keleti hadsereget.

A mértékadó politikai körök nem ejtették

el a tábornokot és azért kardoskodtak, hogy Sarraill tábornokot bízzák meg a balkán hadsereg parancsnokságával. Annak a hadseregnek a parancsnokságával, amelyet Szaloniki felé behajóztak, hogy Görögországot az ententehez való csatlakozásra kényszerítsék. Sarraill generálisnak eddig nem volt alkalma, hogy az ellenség ellen forduljon, várt az offenzíva pillanatával. Már régen vár, Párisban türelmetlenek ellenségei. Panaszkodnak télettsége miatt, de Sarraill idejét lázas politikai tevékenység tölti be, mely arra irányul, hogy a görög királyt hatalmától megfossza és az entente zsarnoki politikájának érdekében az ország törvényes uralkodójának kezéből, ki népének és hadseregének bizalmát élvezi, az uralkodói jogart kivegye és őt idegen hatalmak vazallusává alacsonyítsa. Sarraill generális együtt dolgozik Venizelossal, a király romlásán. Azzal a Venizelossal, aki királyát elárulta és esküjéhez hűlen lett. Ez tetszik a párisi köztársasági pártoknak, de a francia főváros monarchista érzelmi elemei panaszkodnak a tábornokra, hogy főcélja ma nem a hadviselés, hanem csak az, hogy a királyt letaszítsa a trónról és a köztársaságot proklamálja Venizelosz elnöksége alatt. Sarraill generális épen olyan trónromból a köztársaság csináló Görögországban, amilyen generálisok vannak Franciaországban, akik a köztársaságot akarják megdönteni, hogy királyságot csináljanak. Ezekkel a panaszokkal fordulnak a francia monarchisták Oroszországhoz, a hol attól félnek, hogy ezekben a kis államokban egy új balkán politika, egy általános köztársasági mozgalom keletkezik. Kis nemzetek védelme jelszava alatt az entente éppen a kis nemzeteket tapossa lábba és így mutatja meg, milyen szabadság az, amelyet az orosz kéz nyújt nekik. A francia monarchisták és az orosz hatalmi párt félnek a görög köztársaságtól, de mindent megtesznek, hogy a királyt utókból eltávolítsák. Sarraill generális ennek a politikának erőszakos, energikus eszköze.

Rasputin és Stürmer.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Oroszország legnagyobb szenzációja, Manuilow letartóztatása, annál nagyobb feltűnést kelt az előkelő osztályok körében, mert mint ez most nyilvánosságra jut, Stürmernek magán-titkára és a Novoje Vremja kalföldi rovatának vezetője, a hatalmas Rasputinnak is bizalmas barátja volt. Hogy Rasputin milyen szerepet játszik és játszott ebben a háboruban, arról már sokat írtak, de természetesen sok valószínűsége is. A 45 esztendőes Rasputin, aki még mindig paraszt ruhában jár, állandóan nagy befolyással bír különösen azért, mert az udvar hölgyeinél áll nagy kegyben. Péter nagyherceg felesége, a nagyon okos és becsvágyó montenegrói asszony vitte őt hét évvel ezelőtt az udvarhoz, ahol más magasrangú hölgyek pártfogása folytán valóságos leánygőzött mindenkit befolyásával. Az már ismeretes, hogy a hatalmát olyan eseményeknek köszöni egyrészt, a melyekből azsa következett, hogy földöntúli erővel rendelkezik és valósággal babonás kör keletkezett körülötte. Kijelentette, hogy őt nem szabad elkövetni az udvarból, mert az ő ott tartózkodásával függ össze a trónörökösnek egészsége. Mikor mégis távoznia kellett, az nap a trónörökös el kezdett betegeskedni és Rasputint gyorsan vissza-

hívták. 1913-ban Dediuline, a cár főhadsegéde és a cári palota parancsnoka megakarta akadályozni, hogy Rasputin a trónörökösrel érintkezzen. Rövidesen a tábornok kiköcsizött a trónörökösrel együtt, s az uton gutaütést kapott. Nagy hatalmas testű ember volt, aki sokat ivott és szívelzsirosodásban szenvedett. De Rasputin és hívei ezt úgy magyarázták, hogy a sors keze működött közre. Ezóta Rasputin, a hölgyek kedvence, több más tulajdonsága mellett még a misztikus esalhatatlanság hírében is áll. Most külön testőrsége van és a külföldről is jönnek előkelőségek, hogy kihallgatást kérjenek tőle. Nagyon nehéz eléje jutni, azonban éjjel valamelyik előkelő étteremben pezsgő mellett megtalálható.

A háboru elején Rasputin a háborut ellenzők közé tartozott. Ezért a nagyhercegi párttal sok baja is volt, azonban a cár kegyeiben megmaradt. Nikolajevics nagyherceg meg is bukott, a cár vette át a főparancsnokságot és ezt főképp Rasputin vitte keresztül. 1915 tavasza óta azonban már ő is háborus párti. Hogy miért, az még ma is titok. Az bizonyos, hogy a rendkívül ravasz, de műveletlen parasztnak hatalmát, a ki a cárra nagy befolyást tud gyakorolni, eszközül használja fel és minthogy az udvarnak és a kormánynak becsületes tagjai távolartják tőle magukat, a tisztességtelenek és a beestelenek annál többet érintkeznek vele. Ezelőtt Rasputinra, Andronikov herceg, az ismeretes kalandor tudott befolyást gyakorolni. Ő gondoskodott a cári kegyenc mulattatásáról és a hölgytársaságáról. Természetes, hogy a herceg a szivességekért kárpótlást kapott. Kebelbarátját Chvostovot Rasputin belügyminiszterre nevezette ki. A miniszter azonban megakart szabadulni Rasputintól, de nem tudott, mert azok a szellemek, amelyeket felidézett, őt magát tartották fogva. Ismeretes, hogy megakarta öletni Rasputint s ennek az lett a következménye, hogy a miniszter megbukott és vele együtt a herceg is eltűnt.

Ekkor emelkedett magasra Manuilow csillaga. Ő vette át Rasputinnál azt a szerepet, amelyet eddig Andronikov töltött be. Közvetített mindent, ami közvetíthető volt, gondoskodott nőkről és szöszakozásokról. Nagyszerűen értett ezekhez a dolgokhoz, de ez nem elégitette ki az ambícióját. Manuilow többet akart, mint elődje, aki csak Chvostovot tudta kinevezetni belügyminiszterre. Pitirinnel, a pétervári metropolitával — aki mint az ország legelső egyházfejedelme az udvarnál nagy befolyásu ember — szövetkeztek és előbb az öreg Goremykint, aztán pedig a becsvágyó, szigoruan ortodox Stürmert kinevezették miniszterelnökké. Ezért lett Manuilow Stürmer magán-titkára. Óriási befolyáshoz jutott és Rasputinnal együtt mindakettő nagy jövedelmeket húztak katonai szállításokból és más kijárásokból. A miniszterelnök közelében nagy vagyont tudtak szerezni.

Ha most Stürmer arra határozta el magát, hogy ezt a rendkívüli veszedelmes embert elfogattja, ennek az lehetett az oka, hogy meg sokalta már Rasputin hatalmát és bizonyára oly erősnek érzi magát, hogy az egész udvari klikkel szemben fel tudja venni a harcot a cári kegyenc ellen. Kérdés azonban, hogy Stürmer nem tévedett-e a dolgok megítélésében. Arra hivatkozik, hogy ő mint külügyminiszter rá tudta venni Romániát a beavatkozásra. Azonban kérdés, hogy a haretéren történt események után oly szemmel nézik-e Románia szerepét és értékét a cári udvarnál, hogy ezért megbocsássák Stürmernek Rasputin megbántását. Már azt beszélük, hogy ép olyan gyorsan fog ő is távozni, mint amilyen gyorsan bukott meg az elődje.

Venizelosz Konstantin trónja ellen.

(Az entente színt vall.)

— Távirati tudósítás. —

Luganó. Athénből közli a Reuter-ügynökség: Az új kormány az entente követeléseit, melyet a június 24-iki jegyzékben terjesztett elő, a Zaimis kabinet határozatai szerint elfogadta.

Stockholm. Az orosz külügyminisztérium sajtóirodája nyíltan kimondja, hogy az ententenak Görögország ellen fogantatott összes intézkedései elhibáztak és eredménytelenek. Az entente párti politikusok állításai szerint Görögországot csak az kényszerítheti az entente pártjára, ha belülről gyökeresen megrázkódit. Ezért az entente diplomáciája azt javasolja Venizelosznak, hogy szakítson eddigi magatartásával és a kisebb összefüggő zavargások helyett készítsen elő egy általános forradalmat. Az entente nyíltan beismeri, hogy Görögország megnyerésére utolsó ütőkártyája forradalom szítása Konstantin király ellen.

Genf. A Corriere della Sera jelenti Szalonikiből: Az esküszegő görög tisztek elégedetlenek a szalonikii katonai mozgalom sikertelensége miatt. Azt hitték, hogy a bolgár előnyomulás, valamint a szalonikii forradalom és Románia beavatkozása Görögországot királyostól az entente oldalára állítja. Leghelyesebb volna szerintük, ha Macedóniát és a szigeteket Görögországtól elszakítanák s az autonóm kormányzat élére Venizeloszt állítanák. Venizeloszt ez ügyben Szalonikibe várják. A Corriere della Sera szerint, tekintettel a görögök abszolút közönyösségére, a terv keresztülvihetőségében bizni nem lehet.

Genf. A „Novellist”-nek jelenti Szalonikiből: A macedón-fronton az entente egész hadereje megkezdte akcióját. A százötven kilométeres fronton a terep különös alakulata következtében három különböző front alakult ki: kelet felé a Struma-völgyet védelmezik a bolgárok, a front közepén a Vardár-vonal húzódik, a nyugati frontot a monasztiri fensík alkotja, Rupel görög erőd, valamint a Struma balpartjainak megszállása folytán a helyzet az ententera nézve kedvezőtlenül alakult ki. — Eddigelé csupán a macedónfront nyugati részén harcoló szerbek számolhatnak be nagyobb sikerekről, amennyiben a bolgárokat Banikához vezető útvonal mindkét oldalán visszavonulásra kényszerítették; elfoglalták Gornicen, Edzsín városokat; az útvonal egyik oldalán hat, a másikon tíz kilométerre állanak Banikától, ahol a hegylánc bevégeződik s megkezdődik a termékeny Florina-völgy.

Genf. A Matin jelenti Szalonikiből: Az angolok Macukovo megerősített helységet megtámadták. A harcok folyamatban vannak.

VAROS ES MEGYE.

Mackensen-utca Aradon. Arad város gazdasági széke ma délelőtt Lócs Rezső polgármester-helyettes elnöklete alatt tartott ülésén Berta Titusz azt indítványozta, hogy a bizottság keresse meg a tanácsot, hogy nevezze el a város egyik utcáját Mackensen nevével. A bizottság az indítványt elfogadta.

HIREK.

Kiváltságos végrendekezés.

Társulati tudósítás.

Pál István es. és kir. szekerészfőhadnagy után, aki a háboru első napjaiban Budapesten öngyilkosságot követett el, két végrendelet maradt. Az elsőt még a háboru előtt készítette; ebben vagyonának egy részét rokonainak, a többi egy, a családnak nem tartozó személynek hagyta, a másodikat 1914. augusztus 2-án, az öngyilkosságot megelőző napon írta, ebben családjára teljes kitagadásával általános örököséül azt a harmadik személyt nevezte meg. Ezt az utóbbi végrendeletet a hadállapotról való hivatkozással tanúk nélkül, mint kiváltságos végrendeletet készítette. Az 1876: XVI. t.-c. ugyanis a hadrakelt sereg tagjainak megadja azt a jogot, hogy tanúk alkalmazása nélkül is teljes érvénnyel végrendeletképezhetnek, ha a végrendeletet sajátkezüleg írták és aláírták.

A rokonok mindkét végrendeletet perrel támadták meg. A kiváltságos végrendelet lévén a későbbi, elsősorban ennek az érvényét kellett volna megdönteni. A rokonok azt állítják, hogy a főhadnagy nem sajátkezüleg írta a végrendeletet, de ha sajátkezüleg írta volna is, nem volt joga kiváltságos végrendelet készítéséhez, mert nemcsak nem volt még a harcúterén, de nem is volt olyan beosztása, mely szerint a legközelebbi időben a harcúterre kellett volna mennie, lett volna tehát módja és ideje ahhoz, hogy szabályszerűen végrendeletképezze.

A budapesti királyi törvényszék a felpereseket keresetükkel elutasítván, a kiváltságos végrendelet érvényességét állapította meg. A törvényszék ugyanis megállapította, hogy a végrendeletet néhai Pál István sajátkezüleg írta és írta alá olyan időben, amikor az a csapattest, amelyhez ő tartozott, már mozgósítva volt. A mozgósítási parancs szerint ugyanis a csász. és kir. 4. vonatosztályt már 1914. július 26-án hadilábra állították, de ő felsége augusztus 1-én, tehát a végrendelet keltét megelőző időben különben is az egész fegyveres erő mozgósítását elrendelte, az 1876: XVI. t.-c. által megkivánt előfeltételt tehát fennállott.

LEGUJABB.

Réggel 3 órakor érkezett jelentés.

Kopenhága. Az ellenzéki konzervatív Morgenbladet a következőket írja:

— Valószínű, hogy Anglia még fokozni fogja presszióját Skandinávia ellen. Románia beavatkozása után ugyanis még csak egy hiány van a központiak ellen alakult gyűrűben és ez Skandinávia, melyen az entente ellenségei még mindig összeköttetést szerezhetnek a külvilággal. Ezt meggátolni és ezzel a háborút megrövidíteni célja az angol politikának északon. Helyesen járnak el, ha a kemény idők felkészülnek s jól cselekszenek, ha egyenként készülődnek, de még jobban cselekszenek akkor, ha közösen teszik meg az előkészületeket.

Luganó. A Secolo ama hírét, hogy az olaszok Patrasz szigetét megszállották, eddig nem erősítették meg.

Bécsből jelenti: Enver pasa török hadügyminiszter Kelet-Galliciában tett látogatása közben kihallgatáson jelent meg Károly Ferenc József trónörökösnek. A kihallga-

tason hosszas élénk eszmecsere folyt le a trónörökös és a török hadügyminiszter között.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A francia vezérkar hivatalos jelentése szeptember 16-áról. A keleti hadsereg: A Struma és a Vardar között heves ágyuzás folyt. Beles hegynél, Matzukovohoz vezető útvonalon csatározások vannak folyamatban. A szerbek gyorsan követik a megvert ellenséget. Az Ostrovo tótól keletre átkeltek a Troz folyón. Florinától tíz kilométerre harminckét ágyut zsákmányoltunk. A francia és az orosz csapatok átkeltek a Malaraka magaslatok vonalán és Florina vidékéig nyomulnak előre. Repülőink bombázták Monasztirt.

A szerb vezérkar hivatalos jelentése: Florina irányában megtámadtuk az ellenség főállásait. Bojadjev tábornok hadserege rendetlenül vonult vissza Monasztirhoz. Sok foglyot ejtettünk, huszonkilenc ágyut zsákmányoltunk, melyeket a bolgárok ellen nyomban fel is használtunk, nagy veszteségeket okozva nekik.

Az angol vezérkar hivatalos jelentése szeptember 17-éről: A Stuma fronton az angol csapatok a folyó balpartjára hatoltak át. A Beles hegynél és a Vardarnál heves ágyúharc volt. A Csernától keletre a szerbek elkeseredett harcokkal Vetronik—Kamakalan közelébe jutottak. Az Ostrovo tótól nyugatra a szerbek átkeltek a folyón. Tüzérségünk hevesen lövi a jobb parton elhelyezett bolgár csapatokat. A francia és az orosz haderők a balszárnyon gyorsan előnyomulva Florina előtt állnak.

— **Titoni Beteg.** Luganóból jelentik: Titoni, párisi olasz nagykövet megbetegedett.

— **Szemtanu a Hátszeg—petrozsényi harcokról.** A hunyadmegyei Puj községből, amely Hátszeg és Petrozsény között fekszik, Aradra menekült Fábian József vegyeskereskedő, akinek a községben már 20 év óta van üzlete. A gyors menekülés következtében Fábian csak készpénzt tudta magával hozni, azonban arany és ezüstnemű, valamint értékpapirjai üzletében maradtak. A napokban Fábian megkísérelte, hogy ismét visszatérjen falujába otthonhagyott értéktárgyait elhozandó. Nagy nehézségek árán sikerült is neki Puj községbe jutni és tegnap ismét visszatért Aradra. Fábian a következő hírekkel tért vissza: — Az a hír — mondta: — hogy a románok már Hátszeg alatt vannak, egyáltalán nem felel meg a valóságnak. Magam győződtem meg róla, hogy hadseregünk Pujtól délkeletre Petrozsény felé vette fel a harcot a románokkal szemben. A románok közül eddig csak úrjáratok jutottak be Puj községbe, azonban a mieink idejekorán kizavarták őket és most szilárdan áll védővonalunk. A község természetesen teljesen kihalt, mert polgári elemeknek ott tartózkodni nem szabad. Az alatt a rövid idő alatt, amíg otthonmaradt értékpapirjaim egy részét összeszedtem, meggyőződtem róla, hogy a betolakodott román előőrsek minden értékesebb holmit magukkal vitték. Az üzleteket kifosztották, ezüst és aranyfeléket zsebre vették és rablók módjára vonultak ki a faluból. Az én lakásomban hagyott arany és ezüstfelék közül semmit sem találtam meg és részvényeimnek is csak egy része maradt sértetlenül. Elfogott román katonák természetesen azt állítják, hogy ők egyáltalán nem raboltak.

— **Halálozás.** Lakatos Tóth Géza az aradi kir. főgymnázium VIII. osztályu tanulója hosszas szenvedés után vasárnap este 7 órakor 18 éves korában elhunyt. Temetése holnap, kedden délután 4 órakor lesz Szekeres-utca 6. sz. gyászszobából.

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Konstanza mögé vonul az oláh-orsz hadsereg.

Konstantin király semleges marad.

Stockholm. A Birseviye Wjedomosti jelenti: Konstantin király fogadta Venizeloszt és híveit, akik meggyőzni igyekeztek az entente bizonyos győzelméről és Görögország csatlakozásának elkerülhetetlenségéről és szükségességéről. A király kijelentette, hogy a háború hullámai még magasan járnak, a harcok teljesen eldöntetlenek, az eredmények kétségesek. Görögországnak semlegesnek kell maradnia. A király dacára a hosszúságos érvelésnek, szilárdul megmarad elhatározásánál.

Zürich. A Balkán-ügynökség jelenti: A román hadsereg Dobrudzsában Konstanza mögé kényszerül visszavonulni. Sem meggátolni, sem megváltoztatni a események folyását másképpen nem tudják. Dobrudzsában a hadsereg a vasútvonal mögött egyesülni fog a második orosz déli hadsereggel.

Rotterdam. A Daily News jelenti Bukarestből: A dobudzsai hadseregek főparancsnoka elrendelte, hogy a csapatok mindenütt, ahol visszavonulnak, a vetést, élelmiszerkészleteket pusztítsák el, nehogy az ellenségnek jussanak.

Amsterdam. Az angolok a nyugati frontra tizenöt teljesen új hadosztályt hoztak és minden tartalékot hareba fognak vetni. Elhatározták, hogy a tél beállta előtt kiforszírozzák a nyugati fronton a döntést.

Kopenhága. Előkelő orosz katonai körök azt kívánják, hogy lehetőleg a tél beállta előtt a Kárpátokban folyó akciókkal érleljék meg a döntést. Az

oroszok szeretnék elkerülni a téli hadjáratot. Elénken emlékeznek az elmúlt kárpási téli háború borzalmaira, a rengeteg veszteségekre, az eredménytelen, szenvedésekkel telt hadjáratára. Jól tudják, hogy a hadsereg kedvetlenül kezdené meg az újabb hadjáratot, amelyre egyébként nincsenek felkészülve, sem felszerelésük, sem elegendő hadiszerekészleteik nincsenek.

Kristiánia. A kormányhoz közelálló Nórská Inteligens Sedler a következőket írja: Megállapítjuk, hogy Svédország és az entente közötti jegyzék-váltás csak diskusszió jellegű és semmiképpen sem jelent ultimátumot. Nyugalommal várhatjuk a további fejleményeket, amelyek egyik skandináv államot sem hagyhatják közömbösen. Kiemelendő, hogy a három ország politikáját teljesen önállóan vezetik s hogyha az egyik állam bal lépést követne el, a következményeket önmagának kellene viselnie. A vita tárgyáról kijelenthetjük, hogy Svédország teljes joggal hajtotta végre a kogrundeni esatorna aknákkal való elzárását.

Gablonzból jelentik: A csehországi Welssentesse szilipjei nyolovan méter szélességben husz méter mélységben megrepedtek. A víztömegek számos üveggyártó telepet elpusztítottak, óriási fatömegeket magukkal ragadtak. Országutak pusztultak el, hidak beomlással fenyegetnek, számos emberélet áldozatul esett, több község víz alatt áll és eddig huszonöt halottat találtak meg. A kár felbecsülhetetlen.

A zsidó újév. Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi a következő felhívás közzétételére kérte fel az Aradi Közlönyt:

1. A városi iskolaszék felhatalmazására közlöm — kérve egyben az érdekelt intézetek nagytekintetű igazgatóságait ennek szives tudomásul vételére — a városi elemi és polgári iskolába járó zsidó ifjúság szüleinek, hogy mivel a beiratási idő összeesik újévi ünnepünkkel, a zsidó ifjúság beiratása október 2., 3. és 4-ik napjára lett elhalasztva.

2. Tisztelettel kérem a hitközség tagjait, akik engem évről-évre katonáink és a hadbavonultak megszorult családjaiknak ünnepi ellátásában támogatni szivesek, kegyeskedjenek adományaikat mielőbb a főrabbi hivatalra címezve beküldeni. Ez ünnepen az erdélyi menekültekről is kell gondoskodnunk. Enyhítsünk az otthonuktól megfosztottak keservén, mely a szent napokon kétszeresen is nehezedik szívükre.

3. Az ellátandók számának megállapítása végett felhívom az Aradon tartózkodó leginkább megszorult menekülteket, kik az ünnepi élelmezésben részesedni óhajtanak, hogy három napon belül hivatalomban, Kossuth-utca 68. alatt, kizárólag 3—4-ig jelentkezzenek. Későbbi jelentkezők aligha vehetők majd számba.

Vizdíjemelés a menekültek miatt. Az Aradi Közlöny legutóbbi számában „Házior, aki haragszik a menekültekre” címmel cikket közölt, Szabó Józsefnének a szerkesztőségben eladott panaszja alapján. Tömör János háztulajdonos hozzánk intézett levelében kijelenti, hogy a víz díját azért emelte fel már régebben, mert Szabóné kosztosokat tart. Ami a szállót illeti csak büntetés intő példa gyanánt követelt egy koronát „mert ha az elzárt kertből elvitt szőlőfürtök ügyét a büntető bírósághoz vitte volna, bizonyára sokkal szigorubb lett volna az ítélet”. Tömör véleménye szerint nagy túlzással és önkéntes

kombinációval adta elő Szabóné a panaszát a szerkesztőségben.

A nyári időszámítás megszüntetése a magyar királyi államvasutak vonalain. Folyó évi szeptember hó 30-ról október 1-re hajló éjjel a magyar királyi államvasutak vonalain a „nyári időszámítás” megszünik és újból a közep európai időszámítás lép életbe. Ebből kifolyólag a szeptember hó 30-ról október hó 1-re hajló éjjel 1 órakor a vasuti szolgálatnál használt valamennyi óra 12 órára visszaigazittatik. Új téli menetrendek ez évben nem lépnek életbe, a jelenleg használatban levő menetrendek tehát a közep európai időszámítás újbóli bevezetése után is, változatlanul érvényben maradnak. A folyó évi szeptember hó 30-ról október hó 1-re hajló éjjel Budapestről Konstantinápolyba közlekedő Balkánvonat Budapest nyugati pályaudvarról a közep európai időszámítás szerint október hó 1-én éjjel 12 óra 01 percek fog indulni. A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

Menekülőket keresnek. Pitner Andor nyugalmazott csahácai jegyző keresi nagybátyját Pitner Bálint 1843—9. évi nyugalmazott honvédbadmagy, 35 éve vak, 1828. évben Aradon született csikszentkirályi lakost, vejét Benedek Jánost, ennek feleségét Pittner Rozát, s ez utóbbiak kiserdült leánygyermekét. Akik ezen menekültekről valamit tudnak, sziveskedjenek értesítésüket nekem Arad, Virág-utca 17. szám alatt küldeni. — **Tréris Mihály** jelenleg Battonya (2387.) keresi Haromszék megyéből menekült és utközben tőle elszakadt négy tagu családját. — **Kovács Kálmán** népfelkötő esendőr Petrozsényről elmenekült családját kéri, hogy címüket tudassák az alsó város vízi körjegyzőséggel.

Segítsük a menekülteket. Az erdélyi menekültek segélyezésére Arad város főispáni hivatalába befolyt adományok: „Apolló” mozgószínház újabb adománya 100 kor., Lachmann Frigyesné Arad-vár 30 kor.

Autobusz az aradi utcán. Béke előtti nyugalmas idők lehetetei suhantak ma végig az aradi utcákon. Igaz, hogy az a lehellet kellemetlen illatu, mégis jól esik látni a megszakott utcavonalon, az Andrássy-téren végig robogó, egy személyszállító autobuszt. Az emberek arca örvendezővé vált. A mult jutott-e eszükbe, vagy a mai nyomoruságos közlekedésből való megváltásnak tekintették az új autobuszt, ki tudná ezt megmondani. Csak annyi bizonyos, hogy száz számra akartak felszállni a hangos járműre, amely azonban senki kedvéért meg nem állt. Csak akkor tudódott ki, hogy az autobus a Marta-gyár kizárólagos tulajdona s a Marta-gyár tisztviselőin kívül más ember fiát — legakább egyelőre — nem szállítja. A lemaradtak és fel nem vetek bána-tosan ballagtak vissza az özönvíz előtti lövő-nathoz, mélyen elmélkedve a felett, hogy mennyire megváltozott a világ, megkisebbedtek az igények és milyen bossos lenne az, amit egykor annyira ócsárítottak.

Eljegyzés. Frisch Hermann eljegyezte özv. Reich Ignázné leányát, Margitot Alsósimándról. Minden külön értesítés helyett.

A hölgyközönség figyelmébe ajánlom das választéku kosztümszövet-raktáramat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet.

Berlitz módszer szerinti német esti tanfolyam I. hó 20-án kezdetét veszi. Beiratkozás este 7—8 közt. Engel gyors- és gépiró-iskola, Lázár Vilmos-utca 2. 4929

TÖRVÉNYKEZÉS.

Kártérítési per a temesvári tábla elnöke ellen.

— Távirati tudósítás. —

Budapestről jelentik: A budapesti polgári törvényszék tárgyalta dr. Gál Lajos nyugalmazott járásbíró kártérítési perét, amelyet Sóllyom Andor volt igazságügyminiszteri tanácsos és Dekker Gyula szabadkai törvényszéki elnök ellen indított nyugdíjaztatása ügyében.

A tárgyaláson, amelyen Schwiker bíró elnökölt, Gál Lajos előadta, hogy bírói pályáján fölttes hatóságai, főként pedig Sóllyom igazságügyminiszteri tanácsos, Állandóan üldözték. Szabadkán, legutolsó állomáshelyén — mint előadta, — annyira tarthatatlanná vált a helyzete, hogy kénytelen volt nyugdíjaztatását kérni. Az igazságügyminiszteriumban biztosították, hogy ha nyugdíjaztatását kéri, azzal egyidejűleg a magasabb fizetési osztályba léptetik elő, továbbá gondoskodni fognak gyermekei neveltetéséről. O azonban, minthogy a gyermekek neveltetésére vonatkozó ígéretet nem teljesítették, időközben meggondolta a dolgot és nyugdíjaztatása iránti kérvényét, amelyet már a legfelsőbb helyen is elintéztek, visszavonta.

A visszavonás elkésett és Gált — most már akarata ellenére, — nyugdíjazták. Gál a nem kívánt nyugdíjaztatás miatt a VII. fizetési osztály javalmazása és a jelenlegi nyugdíja közti különbözötért perelte be a kincstárt. Sóllyom miniszteri tanácsos és Dekker szabadkai törvényszéki elnök ügyvédjei a nyugdíjazás szabályos voltát bizonyították és tagadták, hogy megbízóik Gált bármiképpen is üldözték, vagy károsították volna.

Gál az általa előadottakra nézve a bizonyítás elrendetését kérte. A bíróság szeptember 21-én hirdeti ki határozatát ez ügyben.

§ Ezredesné és ezredorvosné a vádlottak padján. A nagybecskereki törvényszék nagyszabásu bűnügy tárgyalását kezdi meg október 3-ikán. A hadviselés érdekeibe ütköző bűnügy ez, amelynek fővádlottjai Reznicek Emil es. és kir. ezredes, volt nagybecskereki állomásparancsnok felesége és leánya Schura József dr. ezredorvos neje. Megvezetgetésben való bűnrészeség büntetével vannak vádolva s velük együtt kerül a vádlottak padjára még 33 vádlott. A bűnper nagyszabásu voltát illusztrálja az is, hogy a vádirat 117 gépirásos oldalra terjed s mintegy hetven tanu van kihallgatásra beidézve. A tárgyalás október 3-ikán kezdődik Kovács Rókus dr. törvényszéki elnök elnökletével ötös tanácsban. A vádhatóságot Gadó Isiván dr. kir. ügyész fogja képviselni.

ECETSAV

mos, mely megfelel 20 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2—3 nap.

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd üveg 580 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, próba üveg 580 gram-

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 4597

Reznicekné és társainak bűnügyét, a szintén megfosztogatás büntetettével vádolt Reznicek ezredes bűnügyétől függetlenül tárgyalja a polgári bíróság, amennyiben Reznicek bűnügyét a katonai bíróság tárgyalja, de az ezredes bűnügyében még nincs kitűzve a tárgyalás.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A Hungária Általános Biztosító r. t. mérlege. Az igazgatóságnak Székely Ferenc alelnök vezetésével tartott ülésén megállapított zárszámadás a kártartalékok bőséges dotálása, valamint az összes üzleti költségek levonása után 371.740 korona 07 fillér üzemi fölösleggel zárult. E fölösleg elemei az egyes üzletágak következő alakulásából támadtak: Az elemi biztosítási ágazatok díjbevétele 1915. évben 4.030.292 korona 41 fillér volt, még pedig illeték nélkül, ami 881.084 korona 17 fillérrel multa felül az előző évi díjbevételeket. Ezzel szemben a saját számlát kitevő károk összege ezen ágazatokban 1.251.987 korona 42 fillér volt; az életbiztosítási tőkeállomány 1915. év végén 61.379.859 koronát, a díjbevétel pedig 2.702.411 korona 57 fillért tett ki, mivel szemben a károk összege 1.811.238 korona 94 fillérre rugott. Az igazgatóság azt a javaslatot fogja terjeszteni a folyó hó 30-án megtartandó közgyűlés elé, hogy 70.000 korona utaltassék be a künnlévőségek tartalékába, úgy, hogy az üzlet mérlege a szóbanforgó leírások folytán az elemi ágazatban 84.307 korona 04 fillér és az életosztályban 140.741 korona 92 fillér veszteséggel fog zárulni. Megemlítjük, hogy a mutatkozó, de leírásokra felhasznált nyereség az intézet 6 millió korona részvénytőkéjének több mint 6 százalékát tette.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közzétett nem vállalunk felelősséget.)
Limbek János és fia első m. kir. szab. orokporos gyára és temetésrendező vállalata.

Lakatos Tóth Lajos és neje szül. Mura Krisztina saját, valamint leánykájuk Bözsike, ugyancsak az alólírottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják a hön szeretett és felejthetetlen drága jó fiú, illetőleg testvér, unoka, unokatestvér és rokon

Lakatos Tóth Géza,

az aradi kir. főgymnasium VIII. osztály tanulójának, folyó évi szeptember hó 17-én, esteli 7 órakor, életének 18-ik tavaszán, hosszas szenvedés után a Mindenható bölcs akaratához képest történt jobblétre szenderültét.

A felejthetetlen drága halott földi maradványait szeptember hó 19-én délután 4 órakor fogjuk Szekeres-utca 6. számú saját házukból, a helybeli alsó-temetőben levő családi sírhelyben az örök nyugalomnak átadni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért folyó évi szeptember hó 21-én délelőtt 9 órakor fog a főtisztelendő Minorita-atyák szentegyházában a Mindenhatóknak bemutatni.

Drága emikét mindig kegyelettel fogjuk megőrizni!
Arad, 1916. szeptember 18.

Szokorodán Ferenc és neje szül. Sarlot Erzsébet, öz. Mura Zsigmondné szül. Németh Rozália, mint nagyanyjuk. Lengyel János és neje szül. Mura Juliska, öz. Miletics Józsefné szül. Mura Rozália, nagybátyja és nagyanyja, ugyancsak a számos többi rokon, iskolatárs, jóbarát és jóismerősök nevében is.

Franzeska Bertini.

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnek az Arad! nyomda részvénytársaság nyomdájában

APOLLO

SZINHÁZ.

1916. szept. hó 19-én, kedden:

World film — Amerikai szenzáció

Boston Cézárja

Egy amerikai karrier története
4 felvonásban.

FŐSZEREPLŐK:

Primray páter	William Marion
Özvegy Reganné... ..	Julia Stuart
Muriel Regan	Hebrook Blinn
James D. Criswold	Charles Abbe
Donald Criswold, a fia	Robert W. Fraser
Emily Criswold, a leánya... ..	Allie Brady
Mac Hill	Bert Starkey

Az előadások 1/6, 1/8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsősorban minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, nápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorérettető szer, finom fűszeres ízű, szonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kezizizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít! !

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat nyertek a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficiálja, utólag igen kellemes. Ara egy poscedán-szalencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrásy-tér 22. sz. (Mecsegházral szemben.)

Apró hirdetések.

Oktatás.

Tanítónő

elvállal német nyelv tanításra kezdő nő-
vándékeket, valamint az iskolák bezá-
rása folytán elemire való előkészítést.
Batthyány-utca 38., emelet. 4944

Deutsche Dame

unterricht deutsch, französisch, Gesang,
Klavier, Konversation. Offerte an die Au-
ministration unter „4759“ erbeten. 4760

Német akadémiát végzett

festőművész alapos oktatást nyújt festés
és rajzból. Fényképnagyítást is felelős-
ség mellett elvállal. Szíves megkeresések
„Művész“ jellegre a kiadóhivatalba ké-
retnek. 4761

Ingatlan.

10-20 holdas

kisbirtokot keresek megvételre, 10 évi
földesítésre. Ajánlatok „Kisgazda“ jel-
legre a kiadóhivatalba küldendők. 4941

Külföldi

Összes írógépek

felszerelési raktára és javító-műhelye
Salacz-utca 2. Telefon 11-41. Irógép-
üzlet. 4701

A drága vanilliat

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanil-
lon, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrászok-
nak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Föld-
des gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Az anjel

fájdalomcsillapító Bengue balsamot telje-
sen pótolja a Hehs-Földes féle fájdalom-
csillapító balsam, teljesen azonos ösze-
tételű, mint a Bengue liniment ára 2 korona.
Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Tyukaszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan
ható szer, Hehs gyógyszerár tyukaszem-
tapasza. A legmeggröztöttebb tyukaszem a
tapasz párnapi használata után leválik,
a győtrő fájdalom azonnal megszűnik.
Ára 60 fillér, Hehs gyógyszerár, Földes
gyógyszerár Arad. 12

A főter legforgalmasabb helyén

Andrássy-tér 8. számú

házon egy kisebb

üzlethelyiség

szomszorra

kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny“ kiadó-
hivatalában, József tércsög-út 22.

2619/1916. t. sz. sz.

Árverési hirdetmény és feltételek.

A borosjenői kir. bíróság mint
tkvi hatóság közhírré teszi, mi-
szerint a Kisbirtokosok Orsz. Föld-
hitelintézeté budapesti cég végrehaj-
tatójának, Russ Tódor és neje
Zaharie Flóare végrehajtást szen-
vedő ellen 111 korona 51 fillér
iránti végrehajtási ügyében az ár-
verést elrendelte, minek folytán az
aradi kir. törvényszék és a bjenői
kir. bíróság területén fekvő és az
apáti 484. sz. tjkvben A. I. 3. 6. 7.
sor 1812, 1184—1184/a. és 1871—
1872/b. hrsz. a. foglalt Russ Tivadar
és neje Zaharie Flóare nevében
álló ingatlanok 1350 kor., az apáti
528. sz. tjkvben A. I. 1. sor 1779—
1780 hrsz. a. foglalt Russ Tódor
nevében álló ingatlan 400 kor., és a
854. sz. tjkvben A. I. 1—R. sor.
151—152/c. 1091/b. és 1314/a. hrsz.
a. foglalt Russ Tódor nevében álló
ingatlan 850 kor. kikülföldi árban,
1916. október 6. azaz (Hat) napjá-

nak d. e. 12 órakor Apáti község-
házánál megartandó nyilvános ár-
verésen a következő feltételek mel-
lett fog eladatni.

Árverezni kívánók tartoznak az
ingatlan kikülföldi árának 10%-át,
vagyis 135 kor., 40 kor., 85 kort.
bánatpénzként készpénzben vagy
óvadékképes értékpapirokban le-
tenni, a bánatpénzül letett értékpap-
irokat tartozik vevő az árverés jog-
erőre emelkedésétől számított 30
nap alatt az ingatlan becsárának
10%-át készpénzrel kicserélni,
minek elmulasztása a 10. pont jog-
következményeit vonja maga után.

A bánatpénz lefizetésének kö-
telezettsége alól azonban a Kis-
birtokosok Orsz. Földhitelint, ha
az árverezők sorába akar lépni,
az 1887. 20. t. c. illetőleg az Osztrák-
magyar bank jelzálogjog hiteloszt.
alapszabályainak ezen törvényben
becikkelyezett 11. §. f. pontja ér-
telmében felmentetik.

Vevő amennyiben a kikülföldi
árnál magasabb ígéretet tett, kö-
teles a bánatpénzt a vételár 10
%-áig nyomban kiegészíteni, ha
ennek eleget nem tette, ígérete
ügyelmen kívül hagyatik és a
nyomban folytatandó árverésen
részt nem vehet.

Ha az árverés folytatásában senki
sem tesz újabb ígéretet, előbb azon-
ban más is árverett közülök a legjob-
bet ígérő által az ingatlan meg-
vettnek fog tekintetni, kivel szem-
ben az előbbi bekezdésben írt ren-
delkezés szintén alkalmazást nyer.

Az árverési hirdetményben fog-
lalt többi feltételek ezen bíróság
tkvi osztályánál a hivatalos órák
alatt megtekinthetők.

Borosjenő, 1916. július 5-én.

Haty, s. k.

4937

kir. jbiró

2620—1916. t. sz.

Árverési hirdetmény és feltételek.

A borosjenői kir. bíróság mint
tkvi hatóság közhírré teszi, mi-
szerint a Kisbirtokosok Orsz. Föld-
hitelint. budapesti cég végrehaj-
tatójának és csatlakozottnak kimon-
dott Csermő és Vidéke tak. pénz-
tár és Simonyifalva és Vidéke hi-
telszövetkezet végrehajtatóknak,
Halabás Katica elleni többrend-
béli tőke s jár. iránti végrehajtási
ügyében az árverést elrendelte,
minek folytán az aradi kir. tszék
és a bjenői kir. bíróság területén
fekvő és az apáti 149. sz. tjkvben
A. I. 6—10. sor. 296—297/a.,
1170/b., 1594/a., 1677—1678/a. és
1866/b. hrsz. a. ingatlanok 2000
korona kikülföldi árban 1916. októ-
ber 6., azaz (Hat) napjának d. e.
12 órakor Apáti községházánál
megartandó nyilvános árverésen
a következő feltételek mellett fog
eladatni.

1. Ha a kikülföldi árban felhű
ígérlet nem történik, az árverés-
zendő ingatlan a kikülföldi árban
alul is el fog adatni, de 1888 ko-
ronán alul es nem adatik.

2. Árverezni kívánók tartoznak az
ingatlan kikülföldi árának 10%-át
vagyis 200 kor.-t bánatpénzként
készpénzben vagy óvadékképes ér-
tékpapirokban letenni, a bánat-
pénzül letett értékpapirokat tar-
tozik vevő az árverés jogerőre
emelkedésétől számított 30 nap
alatt az ingatlan becsárának 10%-át
készpénzrel kicserélni, minek el-
mulasztása a 10-ik pont jogkövet-
kezményeit vonja maga után.

A bánatpénz lefizetésének kö-
telezettsége alól azonban a Kis-
birtokosok Orsz. Földhitelintézete
ha az árverezők sorába akar lépni,
az 1887. t. c., illetőleg az osztrák-

magyar bank jelzáloghiteloszt.
alapszabályainak ezen törvényben
becikkelyezett 11. f. pontja ér-
telmében felmentetik.

Vevő amennyiben a kikülföldi
árnál magasabb ígéretet tett, kö-
teles a bánatpénzt a vételár 10%-ig
nyomban kiegészíteni, ha ennek
eleget nem tette, ígérete figyel-
men kívül hagyatik és a nyom-
ban folytatandó árverésen részt
nem vehet.

Ha az árverés folytatásában
senki sem tesz újabb ígéretet,
előbb azonban más is árverett,
közülök a legtöbbet ígérő által az
ingatlan megvettnek fog tekint-
etni, kivel szemben az előbbi be-
kezdésben írt rendelkezés szintén
alkalmazást nyer.

Az árverési hirdetményben fog-
lalt többi feltételek ezen bíróság
tkvi osztályánál a hivatalos órák
alatt megtekinthetők.

Borosjenő, 1916. július 5-én.

Haty, s. k.

4936

kir. jbiró

4—1916. hegyk.

Meghívó.

Magyarád hegyközség

folyó hó 22-én délelőtt 9 órakor
a községházánál megartandó évi

közgyűlésre

az érdekelt szőlőbirtokosokat ezen-
nel tisztelettel meghívja.

Tárgy:

1. Szület határidejének meg-
állapítása.
2. A hegyközségi 1916. évi
számadás tárgyalása.
3. Munkabérek megállapítása.
4. Értékpapírok 1917. évre.
5. Egyéb indítványok.

A közgyűlést megelőzőleg d. e.
8 órakor választmányi ülés fog
megtartatni, erre a választmányi
tag urak tisztelettel meghívottnak.
Magyarádon, 1916. évi szeptem-
ber hó 12-én.

4938

Hegyközség előljárósága.

**Borpresek
Szőlőszűzők
Borszivattyúk
Gummitömítők és
Pincegazdasági
eszközök kaphatók
Burza Testvéreknel**
Aradon, Boros Béni-tér I. szám.

Telefon szám 242.

Villamos zseblámpa
elemek.

Velfram égők

kaphatók 4849

Kalmár József

cégnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

Aranyat

és
Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy becserél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 964.

FOG. MOHR JEANNETTA
vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécs-
ben a egészségügyi téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n.
é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.
egy a mostani kor igényeinek megfelelő fogászati műtőmet
nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint keszlem bete-
geimet, oghuzás teljes érzéstelenítéssel (fogaszugsz) Aranyhidak, arany-
korozások, mindennemű kaucuk fogazatok, szápadás nélkül és légkamrával.
Arany, ezüst, amagán, porcelán és cement tömések (plombák), mőrsőkölt díj-
szabás mellett készíttetnek. Becses partfogását kérve tisztelettel Mohr
Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, é. n. 2—7-ig.
Vidéktelek 24 órák belül kielégíttetnek. 1271

Márkát
bevált 4946

Goldschmidt Sándor
banküzlete Arad, Minorita-palota.

Apró hirdetések.

Tábori posta

Scheibert hadnagy,

Tábori posta 109. Tizenegyedik le-
veled tizenegyedikén kaptam, azóta semmi
hir felőled. A szabadságot nem kaptam
még? Itthon mindennel kézen várunk.
Rózsai. 4951

Niatis.

2-3 jéveletta

gymnasium vagy reáliskolai tanulót el-
látásba vesz tanítónő. Cim a kiadóhiva-
talban. 4985

Szerény igényű

Irodista leány lakást és teljes ellátást
keres. esetleg magános urnőnél. Cim a
kiadóhivatalban. 4955

Tejtes ellátásra

polgári iskolás leányok vagy deákok fel-
veletnek. Cim a kiadóban. 4978

2-3 középiskolai

tanulót teljes ellátásra elvállal Veres Fe-
renc. Bővebbet Aulich Lajos-u. 7/d., vagy
Porray-utcai kosárfonóda (Gróf Nádasdy-
ház.) 4888

Aikalmazást keres.

Varróné ajánlikozik házban,

kosztümöket legfinomabb kivitelben otthon
is vállal özv. Katonáné, Bercsényi Mikló-
utca 1. szám. 4958

Konyha-

gyümölcsfa, szőlő kertész állást keresek.
Ajánlatok „Konyhakert” jelűre a kiadó-
hivatalba küldendők. 4942

Magyar kisasszony

gyermeknek mellé ajánlikozik, ki Hyea al-
kalmazásban már volt. Vidékre vagy puszt-
ára is elmegy. Cim a kiadóban. 4945

Egy fiatal nőnek

és vegyes szakmában jártas kereskedő
segéd azonnali beépésre állást keres.
Vass József, Alváca (Hunyadmegye.) 4943

Polgári iskolát

és keresek tanfolyamot végzett kisasszony
állításra. Cim a kiadóban. 4952

Intelligens hávezetős,

ki a hástartás minden ágában teljesen
jártas és uriháznál már alkalmazva volt,
állást keres. Cim a kiadóban. 4950

Középiskola

intelligensebb öregegy nő ajánlikozik el-
árulónőnek fűszer, confection stb. üzletbe
esetleg hávezetősnek. Bessé 3 nyelvet.
Cimeket a kiadóba kér. 4998

Aikalmazást nyer.

Jegyzői irodában

oklevéls vagy jártas egyént keresek.
Cim: Kötjegyű, Barza, Borossebos mel-
lett. 4938

Fűszerüzletembe

személy felveszek, hosszabb gyakoriat-
tal bíró ügyes kiszolgáló kisasszonyt.
Egöl Gyula, Vilmoscsászár-tér. 4905

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fű, kik a 14. évet betöltöt-
tek és legalább 6 osztályt végeztek. Bő-
vebbet a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Héhs Vassé otthonára.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szé-
dülés, a vérszegénységből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Páratlan
vérképző és vérjavító. biztos óvszer ma-
lárius fertőzések- és minden infektívól
eredő meg- betegedés ellen ugy felnőt-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 2-88 kor.
Héhs gyógyszerár, Földesgyógyászter. 12

Lakást keres.

Tisztelegyes jó családdal

tanítóképzede közelében, fiamnak csak
lakást keresek. Armejelölésse ajánlatok
kiadóba kéretnek „4934” jelűre. 4934

Két butorcsont szobát

konyhával vagy konyha használattal,
azonnal kivonnék. Ajánlatot kérek „Sch.”
cim alatt a kiadóhivatalhoz. 4895

3 az más lakás

mellékkeliségekkel, a Szabadság tér kö-
zelében, nov. 1-re kerestetik. Cim a kiadó-
ban. 4908

Kiadó lakása.

Kiadó november közre

Petőő-utca 10. számú (a szűkítés, gymnasia-
m, városkaza közelében) teljesen mo-
dern házban egy utcai 5 szobás II. emeleti
lakás, felszerelve a legkényelmesebb mel-
lékeliségekkel. Bővebbet a kiadóhivatal-
nál. 4844

Vétel és eladás.

Elegáns,

jó karban levő ölé gyermekkoscát meg-
vételre keresek. Ajánlatokat „Gyermek-
kosci” jelűre a kiadóhivatalba kérek. 4939

Többféle keresztmérték

eladók. Thököly-tér 8. sz. 4917

Egy léharban levő

rövid zongora jutányos áron eladó. Cim
a kiadóhivatalban. 4948

6 éves házasgappan

eladó, Trefort-utca 56. 4954

Toxika

2 éves sváraz, jóminőségű bökthasáb
waggonkételekben mielőbb szállításra
kapható: Grossmann Albertnél, Nagy-
kikindán. 4829

Ózsi takarmány kereső

vetési célra kapható. Nemess Géza cég.
Arad. 4947

„Eos”

cipőtisztító ismét kapható. Cipőtözsde,
Audrassy-ut 22. Telefon 10-44. 3427

Kézzel készített tölgyemakkok

veszek, valamint tölgyemakkos területeket
is bérelek Ugyancsak állam több cséplő-
gépgarnitúra és szántásra alkalmas ma-
gánjáró eladó. Goldis Kornél, Nadab. 4877

6 pár erős, új

igésszerszám eladó. Krasztel Mártonné
szilgyártó, Pankota. 4866

Új butorhitel!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók,
hitelképes egyéneknek kölcsön, és részlet-
fizetésre szálítok Garai Károly bej. cég
tutorizálásban Aradon, Aartalos Sándor-
utca 5. sz. 391

Szállóprések és kuzók

kiváló minőségben, jutányos áron beszo-
rezhetők Opálosi hitelszövetkezettől, Opálos
(Aradm.) 4701

Jutányos áron eladók

kerékek, motorológép- és kőmészár, Ovár-
utca 2. 4915

Veszek

a legmagasabb áron uraktól levetett férfi
ruhát, mindentféle egyenruhát valamint
használt butort. Vidékre is megyek. Bleier
Ignácz, Szt. Pál-u. 12. 429

Tábori dobozok,

levelező-lapok, levelek és papíráruk nagy-
ban és kicsinyben jutányos áron kap-
hatók Pichler Sándor papirkereskedésében
és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-
tér 1. Telefon 808. 611

Baromlikenek ellen

biztos szer egyedül kapható Wajdits gyógy-
szertárban, Ferenc-téri közportházzal szem-
ben. Üvege 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 3
kor. 2823

Aradi Ipar- és Népbank pénzváltó üzlete

Báró Bohus-palota, földszint

Alapított 1869-ben. Saját tőke 7 1/2 millió korona. ::—:: Telefon szám: 100. Sürgőnycim: Iparbank.

Magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték főelárusító helye

Osztálysorsjegyek a jelen VI-ik osztály húzásaira eredeti áron még kaphatók.

Tekintettel arra, hogy a jelen főhúzás nagy nyerevényei még nem sorsoltattak ki,
ajánljuk VI. osztályu sorsjegyeinket a jelen húzásra, mely folyó hó 19., 21., 22., 23., 25.,
26., 27-én és október 3-án lesz még megtartva.

Sorsjegyek árai: egy egész 160 korona, egy fél 80 korona, egy negyed 40 korona,
egy nyolezad 20 korona.

Az általunk korábbi húzásokon eladott 12698. számú osztálysorsjegy 600.000
koronát, a 13.232 számú 20.000 koronát, a 34.642 számú 10.000 koronát nyert.
Ezenkívül számos 5000, 2000, 1000 és 500 koronás nyerevényeket fizettünk ki vevőink-
nek a most folyó VI. osztály húzásain is

4849